

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete

”Man ska vara den man är, men man blir lite större”

*En kvalitativ studie om hur boendepersonal på
HVB för ensamkommande barn förstår och
omsätter begreppet ”integration”*

*Författare: Moa Karlstrand &
Besma Abedali
Termin: HT17
Nivå: Grundnivå
Ämne: Socialt arbete
Kurskod: 2SA47E
Handledare: Peter Hultgren
Examinator: Kerstin Arnesson*

Abstract

Authors: Moa Karlstrand & Besma Abedali

Title: "You should stay the way you are, but become a bit bigger" A qualitative study on how social workers within residential care homes for unaccompanied children understand and implement the concept of "integration". [Translated title]

Supervisor: Peter Hultgren

Assessor: Kerstin Arnesson

The aim of this study was to examine the concept of "integration" within residential care homes for unaccompanied children. More specifically its aim was to find out how the social workers themselves within residential care homes for unaccompanied children understand the concept of integration and how they work for it. The study was based on a qualitative semi-structured interviews with seven social workers within four residential care homes for unaccompanied children. Six themes were identified that seemed to play a role in the discussions about integration: development-acceptance, learning process, communication & relationships, process, personality and common sense. The analysis was based on previous research in the field and the theory of action by Pierre Bourdieu called practical reason. As a conclusion the first three themes can be seen as an understanding of the concept of "integration". The last three themes exemplify the practical integration work. Despite the lack of regulatory documents, the social workers show a common understanding of the concept and a similar implementation which can be explained by a dominant implicit doxa within the field.

Key words: *Unaccompanied children, integration, residential care homes, social work*

Nyckelord: *Ensamkommande barn, integration, hem för vård eller boende, socialt arbete*

Förord

Först vill vi rikta ett tack till våra intervjupersoner, utan er medverkan hade studien ej varit möjlig att utföra. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Peter som har bidragit med stöd och vägledning i uppsatsskrivandets arbetsprocess. Ett tack tillägnas också våra studiekamrater, som vid grupphandledningstillfällena bidragit med motivation och vägledning.

Tack!

Moa Karlstrand & Besma Abedali

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
2 Tidigare forskning	4
2.1 Förståelse av integration	4
2.2 Professionellas reflektioner	6
2.3 Ensamkommande barns erfarenheter	7
2.4 Sammanfattning av tidigare forskning	9
3 Teori	10
3.1 Fält	10
3.2 Doxa	10
3.3 Habitus	11
3.4 Kapital	11
3.5 Symbolisk makt	12
3.6 Koppling till socialt arbete	12
3.7 Praktiskt förnuft	13
4 Metod	16
4.1 Kvalitativ forskningsmetod	16
4.2 Semistrukturerade intervjuer	16
4.3 Urval	17
4.4 Etiska överväganden	18
4.5 Tillvägagångsätt	19
4.6 Arbetsfördelning	20
4.7 Tillförlitlighet och trovärdighet	21
5 Resultat och analys	23
5.1 "Boendepersonal på HVB"	23
5.2 Förståelse av integration	24
5.2.1 Utveckling - acceptans	24
5.2.2 Kulturell lärprocess	26
5.2.3 Kommunikation och relationsskapande	29
5.3 Integrationsarbetet i praktiken	30
5.3.1 Helheten	31
5.3.2 Rambetingelser	31
5.3.3 Ett steg i taget	34
5.3.4 Fritidsaktiviteter	36
5.3.5 Personlighetens betydelse för arbetet	37
5.3.6 Sunt förnuft	40
5.4 Integrationens doxa och praktik	41
6 Slutdiskussion	43
6.1 Förslag till fortsatt forskning	44

7 Källförteckning	45
--------------------------	-----------

8 Bilagor	I
------------------	----------

8.1 Bilaga 1	I
--------------	---

8.2 Bilaga 2	II
--------------	----

8.3 Bilaga 3	IV
--------------	----

1 Inledning

De senaste tio åren har antalet ensamkommande barn¹ i Sverige ökat varje år. Den mest markanta ökningen skedde 2015 då Sverige tog emot omkring 163 000 asylsökande, varav 35 369 var ensamkommande barn, vilket var en ökning med cirka 500 %, gällande de ensamkommande barnen sedan året dessförinnan (Migrationsverket, 2017). Ensamkommande barn är en utsatt grupp med behov av stöd, då en majoritet av dessa barn har varit med om flera traumatiserande upplevelser både innan och under flykten och söker tillflykt till Sverige för att undgå förföljelse, krig och trakasserier (Fälldin & Strand, 2010). Denna stora ökning skapar därmed, i och med ökade behov och större krav på samverkan, utmaningar för de organisationer som arbetar med denna grupp (Regeringen, 2016).

När ett ensamkommande barn anländer till Sverige har Migrationsverket det övergripande ansvaret för mottagandet, vilket bland annat innebär att anvisa barnet till en kommun. Anvisningskommunen ansvarar i sin tur för det praktiska mottagandet och omhändertagandet, det vill säga att barnet ska få boende, omsorg, god man² och skolgång. Kommunerna ansvarar för att tillhandahålla tre former av boende för de ensamkommande barnen: familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende (HVB)³ (Socialstyrelsen, 2016). Enligt statistik från Inspektionen för vård och omsorg (2017) bor den största delen av de ensamkommande barnen på HVB. Uppdelningen av ansvaret när barn placeras på HVB är enligt Socialstyrelsen (2016) följande; ansvarig nämnd har genom barnets socialsekreterare det övergripande ansvaret för placeringen samt uppföljningen av placeringen och boendepersonalen på HVB ansvarar för den dagliga omsorgen och verkställer socialsekreterarnas beslut.

I Kerstin Fälldins och Görel Strands (2010) handbok om ensamkommande barn presenteras vikten av ett gott mottagande av ensamkommande barn. Detta då deras

---

¹ Med termen ensamkommande barn menas, enligt 1 b § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare.

² För ensamkommande barn som kommer till Sverige ska en god man förordnas av överförmyndaren. Gode mannens uppdrag är att vara i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det betyder att den gode mannen har rätt och skyldighet att bestämma i alla frågor som rör barnets angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och rättsliga (SKL, 2017).

³ Med hem för vård eller boende avses, enligt 3 kap. 1 § SoF (2001:937), ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

utsatthet inbegriper en svag rättslig och social ställning, avsaknad av ett socialt nätverk samt avsaknad av kunskap om koderna i det svenska samhället. Det faktum att de ensamkommande barnen efter en tid befinner sig mellan två kulturer som inbegriper olika förväntningar på dem kan skapa en inre konflikt (ibid). Alison Strang och Alastair Ager (2008) menar att ett fungerande integrationsarbete har en betydande roll för att ensamkommande barn ska få en känsla av tillhörighet, självständighet, jämlikhet, trygghet samt mänsklig värdighet. Sammanfattningsvis står mottagarorganisationen av ensamkommande barn inför stora utmaningar samtidigt som sättet som mottagandet är organiserat och utförs är av störst vikt för integrationsprocessen.

1.1 Problemformulering

Enligt Regeringens (2016) allmänna mål om etablering för nyanlända ska den svenska integrationspolitiken tillse att alla har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund. De allmänna målen påvisar även vikten av ett bra mottagande i kommunerna för nyanländas integration eftersom det är där de tillbringar mest tid (Regeringen, 2016). Vad som anses vara ett bra mottagande för integration är dock diffust då begreppet "integration" är frekvent använt och inbegriper många betydelser (Robinson, 1998; Strang & Ager, 2008). Vaughan Robinson (1998) menar att det inte finns en generell accepterad definition, teori eller modell av begreppet, utan att "integration" är ett kontroversiellt och hett diskuterat begrepp.

Det finns en problematik kring att "integration" är ett begrepp med så många tolkningsmöjligheter. Problematiken bygger på att förståelsen av begreppet "integration" formar sättet att arbeta och problematisera det (Robinson, 1998; O'Neill, 2011). Fredrik Rakars och Ulf Ericssons (2017) forskning påvisar vilka konsekvenser förståelsen av begreppet kan innebära och visar på problematiken. De har i sin integrationsforskning identifierat att det i Sverige finns en tendens att endast förknippa integration i mottagandet av nyanlända med det materiella och receptororienterade lärandet, som att lära sig det svenska systemet, vilket gör att arbetet inte utformas individuellt. De pekar på vikten av att istället göra en mer individuell bedömning gällande integration i mötet med varje nyanländ (ibid.). Kristina Gustafsson (2015) har i sin integrationsforskning uppmärksammat en annan tendens som genomsyrar det svenska integrationsarbetet: att det svenska samhället är givare och de ensamkommande barnen passiva mottagare, d.v.s.

ett ensidigt utbyte vilket understryker den maktobalans som Rakar och Ericsson (2017) framhåller.

Eftersom förståelsen av begreppet formar sättet att arbeta med det, är det i praktiken det bestäms vad integration är och detta får på så sätt konsekvenser för de ensamkommande barnen (O'Neill, 2001). Som tidigare nämnt placeras den största andelen ensamkommande barn på HVB, där boendepersonal ansvarar för den dagliga omsorgen. Enligt Inspektionen för vård och omsorg ska boendepersonal ansvara för fostran, stöd och omvårdnad av barnet (IVO, 2015), vilket integration kan förstås som en del av (Strang & Ager, 2008). Fokus för denna studie är boendepersonal som arbetar på just HVB och deras erfarenheter av integrationsarbetet med ensamkommande barn. Detta för att få förståelse för hur aktörerna i den mest förekommande boendeform för ensamkommande barn förstår begreppet "integration" och vilka tillvägagångssätt de har i integrationsarbetet i praktiken. Vi anser att det är ett viktigt forskningsområde att lyfta fram inom ramen för socialt arbete för att få fördjupad förståelse kring relationen mellan boendepersonal på HVB, ensamkommande barn och integration. Detta kan i sin tur utveckla yrkesutövningen samt på så sätt gynna de ensamkommande barnen. Ambitionen med studien är alltså att bidra med mer kunskap till socialt arbete gällande hur boendepersonal i praktiken förstår och arbetar med det diffusa begreppet "integration".

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att få förståelse för hur integration förstås av boendepersonal på HVB för ensamkommande barn och omsätts i praktiken samt vilken betydelse förståelsen av begreppet har för arbetet med de ensamkommande barnen på HVB.

1.3 Frågeställningar

- Vad innebär begreppet "integration" för boendepersonal på HVB för ensamkommande barn?
- Hur arbetar boendepersonal på HVB för ensamkommande barn för integrationen av barnen?
- Vilken betydelse har förståelsen av integrationsbegreppet för boendepersonalens arbete med integration på HVB för ensamkommande barn?

2 Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning. Forskningen har tematiserats enligt följande; “förståelse av integration”, “professionellas reflektioner” samt “ensamkommande barns erfarenheter”. Vi har valt att göra denna tematisering då vi vill lyfta fram både de ensamkommande barnens och de professionellas röster samt få en förståelse för vad integration *kan* innebära. I och med denna indelning blir förmedlingen av dessa tydligare och mer strukturerad. I den tidigare forskningen refereras det till begrepp såsom nyanlända, flyktingar och invandrare. Ensamkommande barn räknas som en del av dessa grupper och är anledning till att vi i studien förhåller oss till även dessa begrepp.

2.1 Förståelse av integration

Nedanför belyses olika faktorer för att uppnå en lyckad integration, utifrån vad tidigare forskning påvisat. Denna forskning används i studien för att analysera hur respondenterna förstår betydelsen av dessa faktorer.

Strang och Ager (2008) problematiserar i sin forskning att begreppet “integration” används i utbredd mening. Deras studie används som grund i ett flertal andra studier och har ofta omnämnts i debatter. Forskarna påvisar fyra aktiviteter i den offentliga arenan som viktiga för en lyckad integration; utbildning, arbete, hälsa och boendesituation. De menar att boendesituationen framförallt spelar stor roll för känslan av att ”känna sig hemma”. Forskarna framför utbildning och en god hälsa som viktigt för att flyktingar som ska bli mer aktiva medlemmar av samhället. De menar också att viktiga faktorer för integration även är språklig och kulturell förståelse samt trygghet och tillhörighet.

Strang och Ager (2008) argumenterar särskilt för socialt sammanhang som en viktig faktor för att skapa en känsla av tillhörighet och delar in det i tre grupperingar; sociala band, sociala broar och sociala länkar. Med sociala band belyses vikten av relationer inom gruppen, som familj och liknande etniska grupper, detta för att dela värderingar samt upprätthålla bekanta relationer. Sociala broar inbegriper broar mellan sådana grupper som

beskrivs ovan. Vikten av vänligt bemötande av människor som de nyanlända stöter på under daglig basis framträder som en viktig faktor för en känsla av att känna sig som hemma. Med sociala länkar belyses vikten av att nyanlända ska få kontakt med statens tjänster för en lyckad integration. (ibid.).

Masoud Kamali (2006) påvisar i sin forskning ett dilemma i svenskt integrationstänkande och integrationspolitik som är att tanken om två skilda grupper, där gruppen "svenskar" är integrerade och ska integrera gruppen "invandrare". "Invandrarna" görs därmed till de underlägsna och disintegrerade "andra" i relation till gruppen "svenskar". Han menar att detta tankesätt förstärker ett "vi"- och "dem"-tänk som är en av orsakerna till en misslyckad integrationspolitik. Skillnaderna mellan "vi" och "dem" blir avgörande för integrationen istället för likheterna mellan grupper och deras gemensamma mänskliga egenskaper. Kamali menar att detta sätt att se på integration lägger bördan för misslyckad integration på "de andra". Kamali framhäver alltså att integrationspolitiken i sig är ett hinder för integrationen genom att den delar befolkningen i två delar och att det därmed finns ett behov av en ny generell politik för främjande av social sammanhållning. (ibid.).

Rakar och Ericsson (2017) använder begreppet "integration" för att beskriva den process som bör ske när individer ska ingå i ett nytt socialt sammanhang. De framhäver vikten av att synliggöra varje individs behov och hans specifika situation i integrationsprocessen. De menar att frontlinjebyråkrater⁴ förlitar sina beslut och handlingar på organisatoriska och administrativa riktlinjer. Rakar och Ericsson framför att frontlinjebyråkrater är ambivalenta mellan att varje nyanländ ska ha individuellt utformade åtgärder för en chans till integration, samtidigt som integration i sig innebär att generella åtgärder ska prioriteras och myndigheter ska undvika att särskilja invandrare från infödda. De menar att i diskussionerna om vad nyanlända behöver för att integreras i Sverige finns det en risk att endast tänka på det omedelbara, det materiella och det receptororienterade lärandet som till exempel att nyanlända ska lära sig det svenska systemet, språket, hur de kan få jobb och "ta plats", att de ska ta för sig av det svenska smörgåsbordet av möjligheter och skapa en framtid i Sverige genom mötet med frontlinjebyråkrater. Mötet mellan den nyanlända och en frontlinjebyråkrat är dock inte på samma villkor då det finns en risk att paketeringen av vad som är användbar kunskap är gjord redan innan samtalet och inte

---

⁴ En frontlinjebyråkrat är den professionella som som arbetar i direktkontakt med klienterna och som utifrån sin profession har mandat att besluta om negativa åtgärder eller förmåner för klienterna. (Lipsky, 2010)

utformas individuellt. (ibid.). Professionellas centrala reflektioner om vad som är användbar kunskap för de ensamkommande barnen belyses i nästkommande rubrik utifrån vad forskning påvisat.

2.2 Professionellas reflektioner

Nedan presenteras forskning som berör mottagandet och integrationen av ensamkommande barn ur professionellas perspektiv och vad för- och nackdelarna är med dessa synsätt. Detta tas i relation till respondenternas utsagor i studien.

Söderqvist, Bülow och Sjöblom (2015) har i sin studie, genom fokusgrupper på HVB, undersökt professionellas reflektioner kring arbetet med ensamkommande barn. I studien framgår att de professionella strävar efter att hjälpa de ensamkommande barnen att bli självständiga och att det är något som skulle kunna bidra till en lyckad integration. De professionella i studien anser det som deras uppgift att lära barnen om det svenska samhället genom att vara ett stöd men att de ensamkommande barnen själva måste göra jobbet för att integration ska nås. I studien framgår att vissa professionella förstår integration som att barnen ska bli som vilken svensk som helst. Det framkommer även att deltagande i sportaktiviteter eller andra aktiviteter arrangerade av andra organisationer anses kopplat till en lyckad integration enligt de professionella i studien. Söderqvist, Bülow och Sjöblom framhäver i sin forskning att det är av vikt att de professionella förstår de ensamkommande barnens situation som dynamisk för att möta varje barns behov.

Gustafsson (2015) har i sin studie analyserat de centrala uppfattningarna hos professionella som arbetar med ensamkommande barn. Vissa professionella understryker att de arbetar med tonåringar och att de därför behandlar de ensamkommande barnen precis som andra barn i samma ålder. Studien visar även ett annat synsätt på de ensamkommande barnen, som "de andra". Gustafsson menar att när professionella talar om barnen slutar det ofta med slutsatsen att "de" är annorlunda från "oss" och att först när dessa skillnader avskaffas kan integration nås. Gustafsson menar vidare att denna idé om integration, att "vi" ska lära "dem", genomsyrar mottagandet av ensamkommande barn i Sverige. Studien påvisar att flera av de professionella ansåg att deras viktigaste uppgifter är att representera det svenska samhället, lära ut de svenska värderingarna samt det svenska språket.

Å ena sidan visar Gustafssons (2015) studie att det finns en idé om att ensamkommande barn är vanliga tonåringar som ska behandlas som vilken tonåring som helst som har typiska tonårsproblem, å andra sidan visar studien hur professionella menar att ensamkommande barn är väldigt annorlunda baserat på kultur, språk och deras status som flyktingar. Dessa skillnader innebär enligt de professionella hinder mot integrationen, som ska överkommas genom att barnen ska lära sig om Sverige, svenska värderingar, samt det svenska språket. Gustafsson menar att inget av dessa synsätt är fördelaktigt, då man riskerar att fränse det faktum att de ensamkommande barnen har fler svårigheter än flertalet tonåringar, de är barn som har flytt ensamma och upplevt krig. Genom att istället fokusera på olikheterna, förstärks idén om att “de” är annorlunda från “oss”. Det finns även en risk att de ensamkommande barnens erfarenheter och livssituationer avfärdas som en del av deras kultur, och att de antingen kan lämna dem bakom sig och bli “svenskar” eller förbli kulturellt annorlunda. Studien visar även att vissa professionella ser de ensamkommande barnen som givare, men att vissa professionella istället ser det som att Sverige är givare och barnen mottagare. Gustafsson menar att det senare perspektivet är det som genomsyrar integrationspolitik och integrationsarbete i Sverige, att det är det svenska samhället som ger, tolererar, respekterar, utbildar och så vidare. De professionellas centrala uppfattningar om integration i Gustafssons studie, att barnen är annorlunda och behöver bli lika “oss” för att integreras, stämmer överens med de centrala uppfattningarna i Söderqvist, Bülow och Sjöbloms (2015) studie om att integration är nådd när barnen är som vilken svensk som helst.

2.3 Ensamkommande barns erfarenheter

Nedanstående artiklar berör ensamkommande barns egna erfarenheter kring upplevelsen av att vara ett ensamkommande barn i Sverige samt viktiga faktorer för förbättrad integration baserat på dessa erfarenheter. Detta används i studien för att lyfta fram de svårigheter som de ensamkommande barnen själva ser med integrationsprocessen och tas i relation till respondenternas utsagor om hur integrationsarbetet utformas.

Ulrika Wernesjö (2014) fokuserar i sin avhandling på ensamkommande barns egna erfarenheter av livet i Sverige. Wernesjö fokuserar mestadels på integration och känslan av tillhörighet hos barnen och kommer fram till att flera barn anser det svårt att bli av med “flykting-stämpeln” vilket försvårar deras känsla av tillhörighet i Sverige. Flera av

barnen i studien menar att de inte känner sig fullt accepterade som medlemmar av det svenska samhället. Vissa barn lyfter också fram svårigheterna att lära känna jämnåriga barn utanför HVB och sin introduktionsklass, vilket de associerade med att "svenska" barn kanske är rädda för invandrare och flyktingar. Vissa barn i studien menar vidare att det blev lättare ju mer "svenskarna" lärde känna dem och att uppdelningen "vi" och "dem" då upphörde. Resultatet av studien visar också att barnen beskrev tillhörigheten i Sverige som villkorad, att de kunde nekas tillhörighet i det svenska samhället på grund av sina egna handlingar eller handlingar av andra ensamkommande barn. (ibid.).

Anna Lundberg och Lisa Dahlquist (2012) pekar i sin studie på positiva och negativa erfarenheter och upplevelser hos ensamkommande barn. Forskarna menar att skolan är av stor vikt för barnens integration oavsett barnens mående, då det ger struktur i vardagen, möjlighet att bilda relationer, kunskap om det svenska språket samt känsla av att barnen har samma rätt att delta i det svenska samhället som andra barn. Studien visar att barnen känner en större känsla av tillhörighet då de får vara delaktiga i beslut rörande sig själva. De ensamkommande barnen i studien lyfter fram att kontakten med såväl boendepersonal som med eventuell familj i hemlandet är viktig för deras välmående. De lyfter även fram språket som en viktig faktor för att stärka känslan av tillhörighet. Lundberg och Dahlquist (2012) menar att alla barn är individer med olika erfarenheter och åsikter som på olika sätt påverkar var och en av dem men att deras gemensamma erfarenheter ändå är viktiga att förstå för att förbättra det nuvarande mottagningssystemet.

Herz och Lalander (2017) har i sin forskning fokuserat på ensamkommande barns erfarenhet kring livet i Sverige. Forskarna belyser hinder som de ensamkommande barnen upplever när de ska bli en del av det "svenska systemet". Dessa hinder inbegriper att det finns en kultur där boendepersonal inte är tillåtna att utveckla en långvarig eller för nära relation med barnen vilket gör att de känner sig ensamma. Barnen i studien upplever också att stämplingen som "ensamkommande barn" förstärker känslan av ensamhet och formar deras syn på sig själva, i termer av att de inte tillhör samhället. Forskarna menar vidare att stämplingen bidrar till ett skapande av "vi" och "dem" i termer av behov, rättigheter och känslor. Forskarna menar att istället för att försöka återskapa en "normal" barndom bör omsorgen influeras av barnens egna behov och identiteter. Ett sådant förhållningssätt skulle se sociala relationer med familj och vänner som viktiga samt värdera nytt relationsskapande. (ibid.). Detta resultat har en koppling till resultatet i Wernesjös

ovanstående studie, där barnen upplevde det svårt att bli av med “flykting-stämpeln” vilket påverkade deras känsla av tillhörighet i Sverige samt att de upplevde att det blev lättare när uppdelningen “vi” och “dem” upphörde. Relationen med boendepersonal nämns även i ovanstående studie av Lundberg och Dahlquist som viktig för välmåendet enligt barnen själva.

2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Forskning visar att integration är ett komplext begrepp vilket medför att yrkesverksamma har olika tolkningar av begreppet när det gäller ensamkommande barn. Forskningen som presenteras framhäver vissa faktorer för lyckad integration där utbildning, hälsa, känslan av tillhörighet samt språket lyfts fram som särskilt viktiga, men menar att det ändå är angeläget med ett individuellt utformat integrationsarbete. En annan problematik som framhävs i den tidigare forskningen är tanken om två åtskilda grupper, ”vi” och ”dem”, där fokus läggs på skillnader vilket blir ett hinder för integrationen. I den forskning som belyser professionellas tankar om integration av ensamkommande barn belyses en föreställning om att ensamkommande barn är som vilka andra barn som helst. De centrala tankarna hos professionella är däremot, menar denna forskning, att ”vi” ska lära ”dem” och att integration inte kan nås innan dessa skillnader avskaffas. I relation till detta menar respondenterna, i den tidigare forskningen om ensamkommande barns egna erfarenheter, att ett hinder för integrationen är svårigheten att bli av med stämpeln som just ensamkommande barn och att de upplevde det lättare att känna tillhörighet när uppdelningen ”vi” och ”dem” upphörde. Något som den tidigare forskningen kring barnens erfarenheter påvisar som en positiv faktor för välmående och därmed integrationen, är en nära relation med boendepersonal, vänner och familj samt språket. Förståelsen av både professionellas och de ensamkommande barnens reflektioner inkluderar en förståelse utifrån de artiklar vi presenterar och kan inte ses som något allmängiltigt.

3 Teori

I detta avsnitt presenteras den teoretiska utgångspunkt som används i analysen av det empiriska materialet, vilken är Pierre Bourdieus handlingsteori om praktiskt förnuft. Bourdieu var en fransk kultursociolog, verksam under 1900-talets andra hälft och räknas som en av de främsta kultursociologerna i modern tid. Bourdieu är mest känd för sitt arbete som teoretiker och då speciellt för begrepp som "fält", "doxa", "habitus", "kapital" samt "symbolisk makt". Dessa nyckelbegrepp bildar en handlingsteori som benämns praktiskt förnuft. Bourdieu kritiseras ofta för att vara abstrakt, därför presenteras även två artiklar om Bourdieus handlingsteori av Margaretha Järvinens, professor i sociologi på Köpenhamns universitet. Efter beskrivning av Bourdieus begreppsapparat i denna handlingsteori följer således ett avsnitt där Järvinen relaterar begreppen till socialt arbete samt ett avsnitt kring hur dessa begrepp tillsammans bildar handlingsteorin praktiskt förnuft. Avslutningsvis kopplas Bourdieus handlingsteori till studiens forskningsproblem.

3.1 Fält

Bourdieu menar i sitt verk *Praktiskt förnuft: Bidrag till en handlingsteori*, att ambitionen med handlingsteorin är att avmaskera de mest djupliggande strukturerna i olika sociala världar, såväl som de mekanismer som reproducerar och transformerar dessa världar. Olika sociala sammanhang kan benämnas som ett socialt rum och under specifika rumsbetingelser kan det ur det sociala rummet utvecklas olika fält (Bourdieu, 1999). Lindgren (2015) menar att ett fält kan liknas vid en social arena där människor agerar och kämpar om lika fördelar, och uppstår i varje sammanhang där ett gemensamt värde mellan en uppsättning medlemmar finns. Beroende på var forskningsintresset ligger kan en rad olika sociala sammanhang ses som ett fält, till exempel en studentförening, ett rockband eller de anställda vid en viss arbetsplats. Fälten i ett givet samhälle har olika status och likaså inom fälten är medlemmar hierarkiskt ordnade (ibid). Det fält som studeras i studien är "boendepersonal på HVB".

3.2 Doxa

Carlhed (2011) menar att en viktig del i fältbegreppet är att det sociala livet bygger på doxor med egna slags värderingssystem och dominansförhållanden. Inom varje fält

finns en förhärskande ordning, benämnd doxa, som är ett symboliskt och kulturellt trossystem med en specifik trosföreställning, en slags tro på den "naturliga" ordningen (ibid). Bourdieu (1982, s.167) beskriver doxa som det som "goes without saying, becomes it comes without saying". Bourdieu (1999) menar att strider inom fälten kan uppstå mellan "bevarare" och "förnyare" och att maktförhållanden mellan dessa till stor del beror på vilket stöd en viss part kan finna på annat håll. Striden är en kamp om vem som ska beviljas tillträde i fältet. Bevararna står, omedvetet eller medvetet, som bevarare av fältet och dess doxa medan förnyarna står för den åskådning som strider mot en etablerad trosuppfattning, doxan, som ska förnya fältet (Järvinen, 1998).

3.3 Habitus

När en individ ansluter sig till ett fält har hen med sig sitt habitus. Habitus kan ses som människans socialt inlärd sätt att vara och står för de olika sätt som individen uppfattar världen på som individen anammat utifrån sin livserfarenhet. Dessa sätt att uppfatta världen kommer till uttryck genom att tänka och agera på olika sätt. (Lindgren, 2015). Habitus kan enligt Bourdieu (1999) liknas vid en socialiserad kropp, en kropp som har införlivat inneboende strukturer i en värld eller en viss sektor av denna värld – ett fält – och som ger struktur åt uppfattningen och handlingen i den världen. Habitus kan aldrig nås direkt av forskning utan är det som kommer till uttryck i respondenternas tankar, handlingar och tankar om handlingar (Järvinen, 1998). Bourdieu (1999) menar att habitus kan ses som en komplex internaliserad kärna i självet från vilken dagliga upplevelser utgår ifrån och skapar därigenom mening för handlingar genom dess internalisering och förkroppsligande av sociala normer och strukturer. Habitus är kopplad till ens individuella historia och precis så som ingens individuella historia är den andra lik är ingens habitus den andre lik (Carlhed, 2011). Bourdieu (1999) menar att habitus bestämmer skillnaden mellan gott och ont men att denna skillnad skiljer sig åt beroende vems habitus som studeras. Att åskådliggöra habitus är inte detsamma som att söka efter handlings- eller perceptionsstyrande regler utan snarare att leta efter scheman för tanke, handling och perception, som då är ett resultat av historia som formar praxis (Järvinen, 1998).

3.4 Kapital

Bourdieu menar att habitus bestäms av ett antal olika så kallade kapital, alltså att habitus kan ses som den kombination av kapital individen i fråga besitter (Carlhed, 2011). Kapital

kan ses som individens sammantagna tillgångar av sociala och materiella ting. Dessa kapital kan kategoriseras i ekonomiskt, socialt och kulturellt kapital. Ekonomiskt kapital kan inbegripa ekonomiska tillgångar såsom pengar och materiella ting. Socialt kapital kan definieras av tillgången till sociala nätverk, till exempel hur utbyggda relationer man har inom sitt sociala kontaktnät och med vilka människor man har dessa relationer. Kulturellt kapital kan definieras i relation till utbildning och kunskap kring dominerade spelregler, till exempel genom att veta hur man ska föra sig eller vilken smak och stil som är den rätta i varje givet sammanhang. En brist i någon kapitalart kan kompenseras genom att en annan kapitalart anses "god", till exempel kan ett sämre ekonomiskt kapital kompenseras genom ett rikt socialt nätverk. (Lindgren, 2015).

Olika kapital tillskrivs olika värden beroende på vem som studerar dem eller i vilket sammanhang eller fält individen befinner sig i. När en individ ansluter sig till ett fält erkänns och urskiljs kapitalen av de andra i fältet och tillskrivs ett värde. De olika kapitalen förvandlas därmed till, vad Bourdieu kallar, symboliskt kapital när de uppfattas av andra inom det specifika fältet som individ ansluter sig till. Alla olika kapitaltyper bättrar på det så kallade symboliska kapitalet som alltså bestämmer en individs totala anseende när hen ansluter sig till ett fält. (Bourdieu, 1999).

3.5 Symbolisk makt

Utövandet av makt med hjälp av symboliskt kapital kallas symbolisk makt. Bourdieu avser med begreppet en dold makt som döljs i hjälp och vänlighet. Denna dolda makt uppstår när en individ, hjälparen, hjälper en annan individ, mottagaren. Mottagaren hamnar i en beroenderelation till givaren. En sådan hjälp eller gåva kräver i vanliga fall ersättning eller tacksamhet i gengäld. Om inget ges i gengäld görs mottagarna till otacksamma mottagare vilket förstärker givarens generositet. (Bourdieu, 1999).

3.6 Koppling till socialt arbete

Järvinen (2002) beskriver socialt arbete som ett fält där systemet skapar klienten, alltså att klienten och hens problem omformas för att passa in i den doxa som råder på olika välfärdsinstitutioner, och där systemet representeras av socialarbetare. Järvinen menar vidare att brukaren i mötet med socialarbetaren huvudsakligen definieras utifrån de institutionella sammanhang och de insatser som finns att tillgå istället för klientens behov

och önskemål och omformas för att passa in i de regler och rutiner organisationen har. Det är alltså denna organisatoriska inramning som exempelvis avgör vem som definieras som brukare och vilken del av brukarens liv som ska åtgärdas. Denna kategorisering är till viss del lagstadgad men en stor del förståelser, idéer, och hantering av brukare finns inte beskriven någonstans utan sker i förlängning av regler och lagtexter, alltså alla de tolkningar bakom det vardagliga arbetets rutiner. Järvinen kopplar detta till det som Bourdieu kallar doxa, alltså det som internt inom ett fält verkar så självklart och naturligt att det inte ens ifrågasätts och menar vidare att doxa ofta finns inom fältet som underförstådda förutsättningar, som överförs från en generation socialarbetare till nästa inom organisationernas väggar. Järvinen menar alltså att systemet skapar brukaren då organisationen har en viss doxa och eftersom denna doxa ofta är outtalad i personalgruppen känner inte alltid brukarna till den. Ett synliggörande av doxa är alltså ett synliggörande av de föreställningar och värderingar som gömmer sig bakom det vardagliga arbetets rutiner, då socialt arbete ofta utförs utan klart formulerade målsättningar, problemdefinitioner och åtgärdsbeskrivningar. (ibid.).

Relationen mellan mottagare och givare i Bourdieus begrepp symbolisk makt kan liknas vid relationen mellan brukare och socialarbetare. Järvinen (2002) menar att relationen mellan socialarbetare och brukare är asymmetrisk, systemet hjälper brukaren och inte tvärtom. Givaren har makt att utforma hjälpen på det sätt hen anser är det bästa, hen är den som har överläge och framstår som den gode. Mottagaren hamnar i en underordnad position, trots att hen kanske inte fått den hjälp hen önskar. Mottagaren betraktas som en individ som behöver hjälp och får det, inte som en berättigad mottagare av service. Genom detta betraktelsesätt vidhålls en symbolisk underordnad position. Järvinen menar vidare att relationen mellan brukare och socialarbetare aldrig varit ovillkorlig, utan att relationen ställer vissa krav på brukaren. Dessa krav samt socialarbetarens försök att bota, kontrollera eller förändra klienten skapar en distinktion mellan värdiga och ovärdiga klienter samt lätta och svåra fall. (Järvinen, 2002).

3.7 Praktiskt förnuft

Alla ovan beskrivna begrepp ingår alltså i en handlingsteori som Bourdieu (1999) benämner praktiskt förnuft. Hur vi kan förstå denna handlingsteori redogörs därför i detta avsnitt. Bourdieu (1999) menar att det finns logik och mönster som är inbyggt och underliggande i samhället och att människor agerar i enlighet med ett "praktiskt förnuft"

som ger en slags känsla för spelet. "Spelet" är liktydigt med "fältet" och "känslan" med "habitus". Bourdieu (1999, s.59) skriver "när de ger sig in i spelet godtar de underförstått spelets begränsningar och möjligheter, som de - liksom alla med känsla för spelet - uppfattar som en mängd "saker som måste göras", former som skall skapas, metoder som skall uppfinnas, kort sagt som möjligheter med ett mer eller mindre stort "anspråk på att existera"."

Praktiskt förnuft, eller vad Järvinen (1998) kallar praktisk kunskap, är ofta den kunskap som inte når det medvetna planet och överförs från individ till individ utan att nödvändigtvis verbaliseras. Praktisk kunskap ligger således i det undermedvetna, det är ett resultat av varje individs sociala och kulturella unika historia och kan inte komma åt direkt av forskning. Den praktiska kunskapen är endast möjlig att nå av den som själv besitter denna, och det är inte självklart att denna individ kan objektivt denna kunskap. (ibid.). Vi letade således efter strukturer som verkade "bakom ryggen" på respondenterna, om hans ståndpunkter var ideologiska eller möjligtvis uttryck för rationalisering eller falsk medvetenhet för skapa en bro mellan praktisk kunskap och teoretisk kunskap. I och med att det var respondentens egna beskrivning av sina upplevelser som tolkades blev det ett mellanled i tolkningen av praktisk till teoretisk kunskap, då intervjufrågorna på ett sätt tvingade respondenten att beskriva sin praktiska kunskap. (jfr Järvinen, 1998). Det som framkom i intervjuerna är således ingen given återberättelse av sanningen utan valda händelser och mönster. Det är av vikt att beakta att det som återgavs i respondentens utsagor präglades av gruppens allmänna legitimerade föreställningar om vad som är rätt och fel, normalt och onormalt. Respondenten tvingades även framställa sina utsagor i perspektiv av vad hen trodde vi ville höra (jfr Järvinen, 1998).

Bourdieu (i Järvinen, 1998) menar att vi alltid har en förförståelse med oss i forskningsstudier och ständigt formar spontanteoretiska objektkonstruktioner, utifrån vår egna praktiska kunskap, vilket vi menar att bryta för att nå den praktiska kunskapen. Uppgiften för vår studie var att uppdaga, framställa och sammanställa relationer mellan positioner, mellan fält samt mellan kapitalformer för att avtäcka det omedvetna i processen och objektkonstruktionen i de positioner på det fält som studerades (jfr Järvinen, 1998). Alltså kring förståelsen för hur integration förstås av boendepersonal på HVB för ensamkommande barn och hur det omsätts i praktiken samt vilken betydelse förståelsen av begreppet har för arbetet med de ensamkommande barnen på HVB. I och

med objektifiering av den praktiska kunskapen skapas en värld som skapar sunt förnuft och nyanser mellan riktigt och oriktigt. Detta sunda förnuft normaliseras och därmed reproduceras - ett fälts doxa fastlåses. Vår roll var att analysera respondenternas doxa genom att relatera den till sociala differentieringsprinciper, de makt och dominansförhållanden som låg bakom respondenternas positionering (jfr Järvinen, 1998).

4 Metod

I följande avsnitt redogörs hur studien har genomförts. Inledningsvis presenteras valet av kvalitativ forskningsmetod för studien. Därefter presenteras och motiveras val av datainsamlingsmetod, urvalsmetod samt en reflektion kring etiska överväganden för studien. Efter detta följer en redogörelse för tillvägagångssätt samt arbetsfördelning. Kapitlet avslutas med en diskussion kring studiens tillförlitlighet och trovärdighet.

4.1 Kvalitativ forskningsmetod

Vi författare har valt kvalitativ forskningsmetod för denna studie. Ahrne och Svensson (2015) menar att kvalitativ forskningsmetod lämpar sig för att studera samhällsfenomen som är svåra att observera direkt, såsom förståelsen av integration. Ahrne & Svensson menar vidare att för att studera sådana samhällsfenomen behövs en datainsamling som är möjlig att bearbeta och analysera. Kvalitativ metod är således ett sätt att studera den sociala verkligheten och denna forskningsmetod är lämplig vid undersökning av sådant som inte är mätbart (Silverman, 2016). Vi ämnade studera respondenternas sociala verklighet i form av deras förståelse av integration och en sådan förståelse kan inte anses mätbar. Kvalitativ forskningsmetod lämpar sig således för att få förståelse för hur integration förstås av boendepersonal på HVB för ensamkommande barn och omsätts i praktiken samt vilken betydelse förståelsen av begreppet har för arbetet med de ensamkommande barnen på HVB.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

För att besvara studiens frågeställningar valdes semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Semistrukturerade intervjuer är en form av kvalitativa intervjuer som är väl lämpad för att samla in data för kvalitativ analys då den fokuserar på det generella kring en viss problematik och lägger fokus på respondenternas egen tolkning och förståelse (Miller och Glassner, 2016). Då respondenternas tolkning och förståelse av begreppet "integration" samt det generella arbetet kring detta studeras i studien, kan denna datainsamlingsmetod således anses lämplig. Genom semistrukturerade intervjuer skapas möjlighet att tolka, representera och framställa en realistisk bild av vad respondenterna vill förmedla. Det är dock vi författare som ger berättelsen mening genom att välja vad som ska lyftas fram eller utelämnas samt sätta det i ett sammanhang.

Thomassen (2007) förklarar detta vidare och menar att intervjuerna å ena sidan är självständiga, å andra sidan finns de alltid i ett sammanhang och kontext. Enligt Miller och Glassner (2016) inbegriper semistrukturerade intervjuer främst att ta del av respondenternas egen förståelse för att sedan beskriva förståelsen så detaljrikt som möjligt och att sätta informationen i en kontext. Respondenternas förståelse av integration i denna studie kommer sättas i kontext till tidigare forskning samt Bourdieus handlingsteori "praktiskt förnuft".

Intervjuerna byggde på ett antal specifika teman och frågor som utgjorde grunden för intervjun, vilket Miller och Glassner (2016) menar är ett kännetecken för en semistrukturerad intervju. Dessa teman och frågor underlättade för att besvara de specifika forskningsfrågor som studien bygger på samt gav möjlighet att lättare sammanställa respondenternas utsagor och få fram svar som gick att koda och bearbeta. Semistrukturerade intervjuer skapade utöver dessa teman och frågor möjlighet för respondenterna att byta riktning i intervjun och ta upp teman som de själva ansåg relevanta, vilket var nödvändigt för att öppna upp för respondentens egen tolkning och förståelse kring situationen. Bryman (2011) menar att semistrukturerade intervjuer skapar möjlighet för oss att ställa följdfrågor samt lägga till ytterligare frågor under intervjun, vilket kan ha lett till fördjupade svar från respondenterna. Det var något som under intervjuns gång ansågs väldigt relevant och nödvändigt då respondenterna stundvis tog förgivet att vi förstod deras utsagor och uttryck. Vi författare fick stundvis fråga vad de menade med vissa begrepp eller utsagor. Det var dock vårt ansvar att se till att denna fördel inte innebar att respondenterna svävade utanför temat.

4.3 Urval

Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) bör forskningsfrågan styra urvalet av respondenter för en studie. Målet med vårt urval av respondenter var därför att skapa en samstämmighet mellan forskningsfrågorna och respondenterna, denna urvalsprocess kallas målstyrda urval (ibid.). Detta innebär att vi tog kontakt med respondenter som var relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar. Eftersom våra forskningsfrågor inbegriper en specifik kategori av personer, boendepersonal, ansåg vi ett målstyrt urval nödvändigt. När målstyrda urval är aktuella i kvalitativ forskning görs normalt urvalet på mer än en nivå (Bryman, 2011). I detta fall gjordes först ett urval av kommuner samt HVB och sedan urval av respondenter. Vi började med att kontakta olika HVB för att

bestämma tid för intervju men blev hänvisade till enhetschefen. För att få kontakt med våra respondenter kontaktade vi därför enhetscheferna för de verksamheter vi önskade intervjua, som i sin tur tog kontakt med boendepersonal. Hur detta kan ha påverkat studien diskuteras i avsnittet kring tillförlitlighet och trovärdighet samt i slutdiskussionen. Vår intention, som även formulerats i problemformuleringen, var att få förståelse för hur aktörerna i den mest förekommande boendeformen för ensamkommande barn förstår begreppet "integration" och vilka tillvägagångssätt aktörerna har i arbetet med integration i praktiken, därför intervjuades boendepersonal. Ambitionen med studien var att intervjua sex till åtta respondenter, detta eftersom Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) rekommenderar sex till åtta personer ur en särskild grupp, i detta fall boendepersonal, i syfte att öka säkerheten för att empirin är tämligen oberoende av enskilda individers egna personliga uppfattningar. Av forskningsekonomiska skäl och studiens pressade tid var urvalskommunerna relativt närliggande vår boendekommun. För att ta del av skilda kommuner och verksamheters förståelse och därmed motverka att resultatet präglas av en enskild verksamhets förståelse, intervjuades sju boendepersonal från fyra olika små till mellanstora kommuner. Av tidsbesparande och ekonomiska skäl valde vi att inte inkludera fler än fyra kommuner i studien.

4.4 Etiska överväganden

Då denna studie inte omfattas av lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor har vi istället utgått från de fyra huvudkrav och grundläggande vetenskapsetiska principer som Vetenskapsrådet (2011) redogör för. Dessa benämns informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Kraven handlar om att forskaren skall informera deltagarna i studien om syftet med forskningen, deltagarna i forskningen har rätt att själva bestämma över sin medverkan i studien, uppgifter om deltagarna i studien skall ges största möjliga konfidentialitet och deltagarnas personuppgifter ska förvaras så att inte obehöriga kan ta del av dem, samt att uppgifter insamlade om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål (ibid.).

För att uppfylla dessa vetenskapsetiska principer utformades ett informationsbrev som skickades till studiens respondenter (se bilaga 1). I informationsbrevet framgick vad studien handlar om och hur den ska genomföras. Vidare inhämtades skriftligt samtycke genom en samtyckesblankett av alla som intervjuades i studien. Deltagarna informerades

i denna blankett samt i informationsbrevet även om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst har rätt att avbryta sin medverkan. Informationen upprepades även muntligt vid intervjutillfället. Vidare avidentifierades intervjupersonerna i studien på ett sådant sätt att utomstående personer inte kan identifiera dessa. Då det under studiens gång framkom information som kan anses placera respondenten i en utsatt position om hen identifieras, har ålder, namn, storlek på verksamhet samt antalet anställda inte presenterats exakt. Studiens empiri användes endast för att uppfylla studiens syfte och intervjumaterialet förvarades på ett USB-minne som endast vi som utförde studien hade tillgång till, detta material raderades efter studiens slutrapportering.

Vetenskapsrådet (2011) betonar betydelsen av att ställa forskningens nytta mot risken med deltagarnas medverkan. För att minimera risken för att studien och intervjufrågorna uppfattades som dömande eller ifrågasättande av respondenterna informerades vi om att vi önskade få en ökad förståelse för integrationsarbetet och inte hade som avsikt att förhöra dem, värdera deras professionella arbete eller jämföra olika boenden och kommuner. Vidare fanns risk att det kan urskiljas information kring tredje part, de ensamkommande barnen, i respondenternas utsagor. För att förhindra detta har respondenternas utsagor omarbetats och presenterats på ett avidentifierat sätt.

4.5 Tillvägagångsätt

Till en början var ambitionen att främst studera det praktiska arbetet med integration utifrån att media framställt integrationen som problematisk i Sverige. Vi författare sökte därför vetenskapliga artiklar kring ämnet i databaser som *Social Services Abstract* och *SwePub*. Vi fick då en förståelse för att integration är ett komplext begrepp och därför ändrades studiens inriktning. Vi författare fokuserade alltså mer på problematiken kring att "integration" är ett mångtydigt begrepp. Vi sökte i samma databaser som beskrevs tidigare med sökord som *integration*, *unaccompanied children*, *residential care homes* och *social workers*. Efter att ha fått en klar bild av forskningsläget kontaktades studiens respondenter och fick del av informationsbrevet. Därefter sammanställdes en intervjuguide (se bilaga 2) med frågor vi ansåg lämpliga för att besvara våra frågeställningar. Sedan faställdes tid och plats för varje intervju i samförstånd med respektive respondent. En respondent kom att avvika på grund av sjukdom men en annan respondent från samma verksamhet tog hens plats.

Intervjuerna spelades in genom en mobiltelefon och överfördes sedan till ett USB-minne, därefter transkriberades ljudfilerna. Efter färdigställd transkribering läste vi författare transkriberingarna enskilt för att sedan diskutera vad som framkommit under intervjuerna. Därefter lästes transkriberingarna återigen och en individuell kodning sammanställdes utifrån datainsamlingsmaterialet. Bryman (2011) menar att kodning underlättar bearbetningen av materialet genom att namnge och etikettera de delar av datainsamlingsmaterialet som anses betydelsefulla för studien. Kodningen bestod av nyckelord och förekommande uttalanden som uppmärksammades i datainsamlingsmaterialet, exempel på dessa är: ”trygghet”, ”svenska systemet” samt ”kulturens betydelse”. I urvalet av vad som skulle kodas ville vi finna tecken som var meningsbärande i vår data och inspirerades av det Bourdieu menar att man kan studera i vardagslivet, exempelvis respondenternas sätt att arbeta kring olika verktyg samt hur de förhåller sig till dessa. För att få förståelse för dessa kodningar meningstolkade vi datainsamlingsmaterialet. Med andra ord, vi vidgade förståelsen av den ursprungliga texten och tolkade den i skilda steg vilket gjordes genom att fokusera på det som sades och vad dessa uttalanden handlar om (jfr Kvale & Brinkmann, 2014). Genom meningstolkningen omformulerades respondenternas utsagor och bands samman med olika kategorier eller teman, vilka konstruerades utifrån liknande mönster eller uttalanden i datainsamlingsmaterialet. Dessa teman blev: utveckling-acceptans, kulturell lärprocess, kommunikation & relationsskapande, omfång, rambetingelser, process, personlighet och sunt förnuft. Resultatet exemplifieras med hjälp av citat för att styrka tillförlitligheten i det som presenteras. Teorin hjälpte oss sedan förstå dessa teman i form av hur individer handlar och varför, vad det är för kultur som växer fram i verksamheterna samt vilka argument som är giltiga.

4.6 Arbetsfördelning

Samtliga delar i studien är skapade gemensamt. Båda författarna har tagit del av samtliga vetenskapliga artiklar samt litteratur för att sedan föra en gemensam diskussion. Intervjuerna hölls gemensamt där vi varvade ansvar att föra anteckningar och att hålla i intervjun sinsemellan. Transkriberingen delades jämlikt upp för att bespara tid. Trots en uppdelad arbetsfördelning i skilda delar av studien så går det ej att uttala att någon av oss är mer eller mindre ansvarig för en specifik del då samtliga delar i efterhand har lästs och bearbetats tillsammans. Båda författarna har gemensamt samt enskilt läst igenom

färdigställd uppsats för att få en förståelse för uppsatsen i sin helhet och därefter diskuterat och bearbetat den tillsammans.

4.7 Tillförlitlighet och trovärdighet

Vi har i de två tidigare avsnitten ovan redogjort för forskningsprocessen och arbetsfördelningen, hur vi tänkt och resonerat kring olika metodval för att skapa en större transparens i vår forskningsprocess, vilket Ahrne och Svensson (2015) menar skapar en större trovärdighet för studien. Forskarna menar vidare att detta gör texten öppen för kritik och diskussion.

Generaliserbarhet kan i kvalitativ forskning, som denna studie, enligt Ahrne och Svensson (2015) definieras som huruvida resultatet går att överföra på andra individer och miljöer. Vi jämför resultatet med tidigare forskning som liknar denna studie, vilket Ahrne och Svensson menar skapar en större tillförlitlighet och generaliserbarhet. Forskarna menar vidare att forskare som studerar mer än en miljö skapar en högre grad av generaliserbarhet (ibid). Då vi intervjuat fyra verksamheter från fyra olika kommuner och resultaten delvis pekar i samma riktning kan studien anses ha en högre generaliserbarhet än om vi studerat endast en kommun. Vi kan dock aldrig veta vad som skulle hända om vi studerade ytterligare ett fall.

Thomassen (2007) menar att människan är en ständigt tolkande varelse och därför inbegriper det svårigheter att tolka någon annans verklighet då den redan blivit tolkad av personen i fråga, det vill säga att respondenterna i denna studie redan har tolkat sin verklighet innan vi tolkar den i vår studie. För att minimera risken för misstolkning av respondenternas utsagor gjordes under intervjuens gång sammanfattningar av deras utsagor som de hade möjlighet att bekräfta, dementera eller förtydliga. Det är av vikt att belysa att olika forskare kan tolka kontexten på olika sätt samt att vi genom att välja ut vissa delar av berättelsen till analysen riskerade anpassa vår forskning efter sitt sammanhang (jfr Miller & Glassner, 2016). Miller och Glassner (2016) framför som kritik mot semistrukerade intervjuer att förståelsen är unik för den specifika situationen man befinner sig i, därav kan inget sägas om sanningen om resterande verklighet utan endast kring den specifika situation vi och respondenterna befann oss i. Thomassen (2007) menar att vi alltid bär på en förförståelse när vi intervjuar, i vårt fall den erfarenhet och

kunskap vi tagit del av genom tidigare forskning, arbetsrelaterad erfarenheter samt socionomutbildningen. Det var av vikt att beakta detta under intervjun samt vid analysen för att förförståelsen inte skulle forma resultatet. Detta gjordes bland annat genom att fråga respondenterna hur de förstod olika uttryck samt relationer inom socialt arbete. Svårigheter som Bourdieus handlingsteori inbegriper när det gäller tillförlitlighet och tolkning av respondenternas utsagor beskrivs i avsnittet “praktiskt förnuft” i teoriavsnittet.

Som beskrivit i avsnittet kring urval valde enhetscheferna för verksamheterna vi kontaktade ut respondenterna för vår studie. Detta inbegriper en risk för att enhetscheferna utnyttjade sin maktposition i valet av boendepersonal, medvetet eller omedvetet, till exempel i syfte att framställa en positiv syn på verksamheten.

5 Resultat och analys

I följande avsnitt redovisas det insamlade materialet som baseras på semistrukturerade intervjuer. Resultatet analyseras med hjälp av Bourdieus handlingsteori och ställs även i relation till tidigare forskning. Då respondenterna i studien ska vara anonyma används fiktiva namn. Namn på HVB, kommuner, städer samt annan information som kan leda till att respondenterna identifieras har uteslutits. Respondenterna består av fyra män och tre kvinnor mellan 30 och 50 år. Samtliga respondenter har arbetat på sin nuvarande arbetsplats i minst ett år och har mellan två och nio års erfarenhet av arbete med ensamkommande barn. Respondenterna arbetar på HVB i en liten eller mellanstor kommun där det bor cirka 10-20 ensamkommande barn och arbetar mellan 10-15 boendepersonal. Vid intervjutillfällena bodde det endast ensamkommande pojkar på respondenternas arbetsplatser. För närmare beskrivning av respondenterna, se bilaga 3.

Nedan följer först ett kort avsnitt kring hur boendepersonal kan relateras till Bourdieus begrepp fält. Därefter är empirin uppdelad i två huvudkategorier: "Förståelse av integration" samt "Integration i praktiken". Under dessa huvudkategorier finns en rad underkategorier som syftar till att ge en tydligare uppfattning kring vad respondenterna förmedlar utifrån deras förståelse samt relaterat till vald teori.

5.1 "Boendepersonal på HVB"

Respondenterna i studien, boendepersonal på HVB, kan förstås som medlemmar av ett fält vilket vi i studien väljer att kalla: "boendepersonal på HVB". Deras yrkesprofession kan liknas vid en social arena där de anställda strävar efter lika fördelar, vilket Bourdieu (1999) menar kännetecknar ett fält. Den gemensamma strävan efter lika fördelar kan exemplifieras som en strävan att göra gott för barnen och stå för barnens omsorg, vilket kan utläsas från respondenternas förståelse kring integration och arbetet. Ett fält uppstår där ett gemensamt värde mellan medlemmarna, d.v.s. boendepersonal, finns (jfr Bourdieu, 1999). Det gemensamma värdet i det specifika fältet "boendepersonal på HVB" kan beskrivas som en sorts omsorg av de ensamkommande barnen som ej finns nedskrivna någonstans utan sker i förlängning av de regelverk som existerar. Dessa uppfattningar, doxan, ligger bakom deras vardagliga arbete kring integration (jfr Järvinen, 2002). Vi kommer att redogöra för dessa uppfattningar nedan.

5.2 Förståelse av integration

Nedan redovisas respondenternas förståelse av begreppet "integration" samt vilka underliggande strukturer som kan förstås utifrån Bourdieus handlingsteori praktiskt förnuft utifrån tre underkategorier för att tydligare förmedla det vi författare fått fram i vår studie.

5.2.1 Utveckling - acceptans

Samtliga respondenter i studien belyser, precis som i tidigare forskning kring lyckad integration, att trygghet är en viktig del i förståelsen av integration (jfr Strang och Ager, 2008). Respondenterna pratar om trygghet i form av att knyta an till ett nytt socialt nätverk i Sverige då de ensamkommande barnen har förlorat sitt tidigare sociala nätverk i hemlandet. En del respondenter förklarar att det inte är en självklarhet att barnen litat på vuxna och pekar på vikten av att de finner en trygg vuxen i det nya sammanhang de nu befinner sig i. Kopplat till Herz och Lalanders (2017) forskning kring de positiva effekterna kring en nära relation med boendepersonal kan detta anses som något positivt. Ett flertal respondenter refererar till att känslan av sammanhang är en viktig del i välmåendet, vilket de då menar är en grund för integration. Välmående eller god hälsa har också visat sig vara en viktig del för lyckad integration enligt Strang och Ager (2008).

Begrepp som samtliga respondenter framställer som viktiga i relation till trygghet är begrepp såsom "självständighet" och "en plats i samhället". Nedan framhävs citat från skilda respondenter från skilda verksamheter som påvisar vad de menar med begreppen.

Jag tror inte att man riktigt kan acceptera samhället förrän man själv hittar sin egen roll och först då kan man börja leta vilka vägar som passar en själv. Jag tror det är väldigt viktigt att man pratar om vem man själv är, vad man själv tycker om, vad man själv tycker är okej och inte okej. Att man på något sätt hittar en gemensam grund med Sverige. Att här kan jag stå, det här känns tryggt och stabilt, det här gillar jag jättemycket med Sverige. Dem här bitarna vill jag ta, men det här vill jag inte släppa för det är ändå jag. Det är en process som håller på hela tiden. (Sara)

Assimilering handlar om att du ska komma hit och att du ska passa exakt in i mallen, och allting som är utanför måste du skala bort liksom [...] Medans integration är lite mera att, då har väl kanske, jag vet inte, men man kan säga båda sidor lite mer öppnade, approach till varandra. (Max)

Integration tänker jag inte att man ska bli på något vis, på det ena hållet ska man ju kunna vara. Jag ser integration som att man ska vara den man är, men man blir lite större. Man växer, man blir större, man har större meny. Men att man har förståelse för samhället, man är medveten om saker, hur allting fungerar. (Peter)

Samtliga ovanstående respondenter belyser att individen inte endast ska anpassa sig för att integreras utan ta till sig av vissa delar och på så sätt utvecklas. I och med att individen själv bestämmer vilka delar hen vill ta till sig samt vart hen vill stå kan integrationsprocessen förstås som individuell och unik för varje ensamkommande barn. Tidigare forskning har visat att professionella förlitar sina beslut på organisatoriska riktlinjer medan respondenterna i denna studie öppnar upp för en mer individanpassad syn på processen vilket synliggör varje individs specifika behov och situation (jfr Gustafsson, 2015; Söderqvist, Bülow & Sjöblom, 2015). Det visar även på att respondenterna förstår integration som något mer än det receptororienterade lärandet då de belyser trygghet och självständighet som viktiga komponenter för integration, vilket mer kan liknas vid känslor än faktiska kunskaper.

Samförståelsen kring integration som belyses ovan kan liknas vid en doxa. En doxa kännetecknas av att den överförs från en generation boendepersonal till nästa inom organisationernas väggar vilket delvis kan förklara varför boendepersonal har en samstämmighet kring denna förståelse (jfr Järvinen, 2002). Doxan utgörs av en gemensam föreställning (jfr Carlhed, 2011) kring att de ensamkommande barnen ska utvecklas och på sätt växa in en form av acceptans vilket kommer i uttryck i deras utsagor kring att “acceptera samhället”, “hitta en gemensam grund” samt “förståelse av samhället”. Respondenternas menar att föreställningen om acceptans inte utgör en anpassning till samhället men acceptans kan inte heller anses innebära en neutraliserad roll i relation till samhället. I relation till ovan beskrivna doxa och den dissonans doxa skapar med respondenternas föreställning om att barnen ej ska anpassas till samhället, kan föreställningen delvis ifrågasättas.

Flera respondenter förklarar att en plats i samhället även kan liknas vid att fylla en funktion och att detta gör att man känner sig betydelsefull. Respondenterna menar vidare att om vi lyckas med integrationen nu kommer vi belönas för detta i framtiden i form av ett framgångsrikt samhälle. Respondenten Anja framhåller ett resonemang kring att integration handlar om att försöka bidra till samhället men menar att detta kan ske i andra former än den klassiska vägen såsom skola, utbildning och jobb. Tidigare forskning påvisar att svenskt integrationsarbete oftast ser barnen som mottagare och Sverige som givare, respondenternas resonemang tolkas dock som att barnen också är givare som bidrar till samhället (jfr Gustafsson, 2015). Förståelsen av att de ensamkommande barnen ska fylla en funktion i samhället kan även relateras till Bourdieus begrepp symbolisk makt. De ensamkommande barnen blir utifrån denna teori en individ som får hjälp av samhället, i form av omsorg på HVB, och förväntas senare ge något tillbaka eller bidra till samhället i form av arbete eller liknande. Den positionen barnen befinner sig i skapar en symboliskt underordnad position. I och med att de ensamkommande barnen är beroende av systemet och utifrån att deras omsorg som barn är mer villkorad än andra barns, bibehålls den symboliskt underordnade positionen. (jfr Järvinen 2002). Att ensamkommande barn förstås ha en underordnad position i samhället exemplifieras genom Kims citat nedan kring vikten av att samma förutsättningar som andra, som en del av förståelsen kring integration.

Oavsett om man är en 16-årig svenskfödd människa ska man ha samma förutsättningar som en 16-årig afghanskfödd människa, det ska inte bero på var man kommer ifrån eller vilken religion man har eller, och så är det ju verkligen inte. Men så borde det ju va. (Kim)

Alltså anses inte barnen ha samma förutsättningar i samhället på grund av att de är just ensamkommande barn och integration anses vara nyckeln till lika förutsättningar. Integration för respondenterna i studien innebär en slags individuell utveckling genom en acceptans av det svenska samhället.

5.2.2 Kulturell läroprocess

Ett flertal respondenter framhäver vikten av att lära de ensamkommande barnen hur det svenska samhället fungerar, som en del av integrationen. De lyfter kunskaper kring att gå till banken, ta bussen, läsa priserna i affären, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Migrationsverket samt Sveriges ekonomiska system som viktiga för integrationen.

Forskarna Strang och Ager (2008) menar att sådana kontakter är en viktig faktor för att nyanlända ska få ett socialt sammanhang. En del respondenter lyfter även fram social kompetens samt sociala koder som en del av kunskapen kring det svenska samhället. En respondent konstaterar att det existerar kontraster mellan de ensamkommande barnens tidigare samhälle och det svenska samhället och menar att processen att nå kunskap om ett helt nytt samhälle är lång.

Det verkar finnas en samstämmighet hos respondenterna att det inte går att tvinga på de ensamkommande barnen någonting utan att det handlar om att de ska hitta sin egen väg och att det är varje individs val. Dock menar de att en del av integrationen är att förmedla kunskap om det svenska samhället för att skapa möjligheter till anpassning för de ensamkommande barnen. Flertalet respondenter har alltså uppfattningen om att anpassning inte är ett måste men att medvetandegörande av kunskap kring det svenska samhället ändå är nödvändigt vilket exemplifieras med citatet nedan.

[...] att man iallafall vet om dem [de sociala koderna] sen så får man gärna pissa på dem om man vill, men att de vet att de finns där, att man kanske blir dömd efter det. (Max)

Det verkar alltså råda en samstämmighet kring en förståelse om ett specifikt trossystem, att det ensamkommande barnen ska lära sig om det svenska samhället i alla respondenternas utsagor. Att integration delvis innebär en kulturell läroprocess kan därför delvis antas beskriva fältet "boendepersonal på HVB"s doxa där en oformulerad målsättning är att nå kunskap kring det svenska samhället för integration. Trots att respondenterna uttrycker att barnen ska gå sin egen väg är det utifrån förståelsen av doxans trossystem diffust i vilken utsträckning de kan göra det i relation till läroprocessen om den svenska samhället. Detta eftersom barnen i mötet med boendepersonal huvudsakligen kommer definieras utifrån målbilden som finns att tillgå, att lära sig om det svenska samhället, istället för deras behov och önskemål och omformas för att passa in i de regler och rutiner organisationen har (jfr Järvinen, 2002). Ett tecken på doxa i ovan beskrivna utsagor kan också vara att boendepersonal ser det som deras uppgift att lära barnen om det svenska samhället samt vara goda förebilder och representera det svenska samhället. Denna möjliga doxa kan vi relatera till vad Kamali (2006) menar återfinns i förståelsen av integration i Sverige, att "svenskar" är integrerade och ska lära gruppen "invandrare". Kamali menar vidare att denna förståelse gör att skillnaderna mellan "vi" och "dem" blir avgörande för integrationen istället för likheterna och deras gemensamma

egenskaper. Kamali menar att detta sätt att se på integration lägger bördan för misslyckad integration på "de andra".

Respondenterna visar alltså på ett förhållningssätt som innebär att de ensamkommande barnen är mottagare av kunskap från olika givare, boendepersonalen själva, för att lära sig det svenska systemet. Gustafsson (2015) menar att denna idé om att "vi" ska lära "dem" dominerar mottagandet av ensamkommande barn i Sverige. Dock visar ett antal respondenter även på en delvis omvänd fördelning av utbyte då de uppger att integration även handlar om att förstå de ensamkommande barnens bakgrund samt kultur, eftersom denna inte ska ersättas utan snarare bevaras. Kim menar att deras kultur är en del av deras identitet, samtidigt belyser Peter, ifrån samma verksamhet, att vi bör göra oss av med idén om kulturkrock och tänka mer i banor av kulturmöte. Han menar att vi bör fråga oss hur vi kan mötas mellan dessa kulturer och hur vi ska fungera ihop vilket motsäger idén om ett "vi" och "dem" vilket tidigare forskning menar är ett hinder för att integration ska nås. Respondenterna visar på en förståelse av integration som inte innebär att de ensamkommande barnen ska bli som vilka andra svenskar som helst, vilket tidigare forskning har påvisat att en del professionella förstår integration som (Söderqvist, Bülow och Sjöblom, 2015). Dock vill respondenterna medvetengöra normer för att barnen ska ha samma förutsättningar att anpassa sig om de vill. Resultatet visar alltså på tendenser av ett förhållningssätt som både ser de ensamkommande barnen som givare och mottagare av kunskap.

Sara och Lena menar att alla svårigheter som de ensamkommande barnen upplever i integrationsprocessen nödvändigtvis inte har att göra med att de är från en annan kultur utan att de är tonåringar. De menar att svårigheter att till exempel stå i kö och uppföra sig i vissa sammanhang är något som alla tonåringar har problem med. En bristande förståelse för hur man för sig i vissa sammanhang kan definieras som en brist i kulturellt kapital, vilket troligen många barn har på grund av att deras livshistoria är kortare och därmed inte har anammat samma erfarenhet kring hur man för sig, vilket kapital bygger på (jfr Lindgren, 2015). Dessa två respondenter menar vidare att de ensamkommande barnen dock skiljer sig markant från andra svenskar gällande den väg de måste gå i systemet samt deras boendesituation. Strang och Ager (2008) menar att boendesituationen framförallt spelar stor roll för känslan av att "känna sig hemma". Respondenterna visar således på en förståelse att skillnaderna ej ligger i kulturellt kapital, utan mer i form av materiella ting

såsom hur dem bor, vilket kan liknas vid ett mindre ekonomiskt kapital eller i form av bristande socialt kapital då de ej har samma sociala nätverk i form av familj som de flesta andra barn (jfr Lindgren, 2015). Sara och Lena menade ändå att målet med integrationsprocessen är att komma in i vardagen och bli en vanlig tonåring. Då Sara och Lena arbetar på samma verksamhet kan målbilden av att "bli en vanlig tonåring" vara ett tecken på en doxa i deras verksamhet. Gustafsson (2015) menar att det är viktigt att vara medveten om att ensamkommande barn i och med traumatisering av flykt och krig samt sin boendesituation har fler svårigheter än de flesta tonåringar i landet, samtidigt som en fokusering på olikheterna förstärker en "vi"- och "dem"- känsla. Respondenterna visar på ett förhållningssätt som både ser de ensamkommande barnen som vilken tonåring som helst samtidigt som de är medvetna om de skillnader som inbegriper att vara ett ensamkommande barn, vilket kan resoneras till att de är medvetna om problematiken kring att särskilja de ensamkommande alltför mycket från resterande tonåringar. Integration förstås således som en kulturell lärprocess av respondenterna i studien.

5.2.3 Kommunikation och relationsskapande

Språket framhävs som en grundläggande del av integrationen av många respondenter vilket studier kring lyckad integration samt erfarenheter av ensamkommande barn bekräftar (jfr Strang & Ager, 2008; Lundberg & Dahlquist, 2012). Ett flertal respondenter poängterar att språket skapar större möjligheter att utvecklas inom andra områden, såsom att expandera sitt sociala nätverk och stärka sin självkänsla, faktorer som anses vara en del av integrationen. Innan de ensamkommande barnen kan språket menar respondenterna att sociala nätverk hålls inom den etniska grupp de ensamkommande barnen själva tillhör. Strang och Ager (2008) påvisar vikten av att umgås med andra sociala grupper för att skapa ett socialt sammanhang vilket respondenterna menar sker naturligt när det svenska språket är mer utvecklat. Det framgår dock av flera respondenter att det är individens egna val vem hen vill umgås med men att umgås med vänner från samma etniska tillhörighet begränsar ens språkinläring och därmed integrationen enligt dem.

Resultatet visar alltså på att respondenterna förstår språket som en grundläggande komponent för att utveckla andra sociala nätverk än nätverk inom etnisk tillhörighet, samtidigt som det är svårt att utveckla språket när de ensamkommande barnen endast umgås med folk inom samma etniska gruppering. Om vi ser resonemanget utifrån

Bourdieu's begrepp kapital så ser vi språket som kunskap kring det sammanhang man befinner sig i, kulturellt kapital, och socialt nätverk som ett socialt kapital. En brist i någon av dessa kapitalarter, socialt kapital för att följa resonemanget ovan, kompenseras av ett rikare kapital i en annan art, i detta fall kulturellt kapital (jfr Lindgren, 2015). Detta ska också tas i relation till barnens egna vilja angående vem hen vill umgås med. Utifrån tidigare erfarenheter av ensamkommande barn framkommer det att barnen har en tro om att de svenska barnen möjligtvis är rädda för invandrare eller flyktingar (Wernersjö, 2014). Respondenterna menar på att det handlar om grupperingar i skolklasserna samt negativa föreställningar om ensamkommande barn som de svenska barnen bär med sig hemifrån. De föreställningar respondenterna menar att de svenska barnen bär med sig hemifrån bygger möjligtvis på en stämpling av de ensamkommande barnen. Detta kan ses i relation till att forskning visat på ensamkommande barn ofta uppfattar svårigheter med att de blir stämplade som "ensamkommande barn" eller "flyktingar" vilket barnen i tidigare forskning menar förstärker känslan av ensamhet och känslan av tillhörighet i det svenska samhället (Wernersjö, 2014; Herz Lalander, 2017). Respondenterna önskar en bättre fördelning av barnen inom skolklasserna så olika etniska grupperingar blandas för att underlätta integrationen för de ensamkommande barnen.

Utifrån ovan beskrivna utsagor kan vi utläsa en tro på kommunikation och relationsskapande med svenska barn som föreställning om den rätta ordningen att gå gällande integration, vilket kan vara ett tecken på doxa (jfr Carlhed, 2011). Vi kan utläsa denna trosföreställning då kunskap om språket förväntas leda till ett större relationsskapande. Detta skapar dissonans i relation till resonemanget kring att barnen får umgås med vem dem vill *men* för att förstå språket är det fördelaktigt om man umgås med svenska barn. De oformulerade målbilderna i verksamheterna blir alltså både att kommunikation leder till relationsskapande och att relationsskapande leder till kommunikation.

5.3 Integrationsarbetet i praktiken

Nedan redovisas hur respondenterna beskriver det praktiska integrationsarbetet. Detta sker utifrån olika underrubriker för att få en tydligare uppfattning om av vad respondenterna förmedlar för förståelse samt hur dessa kan sättas i kontext till Bourdieus handlingsteori praktiskt förnuft. Underkategorierna är teoretiskt utformade och

underlättar för att belysa hur det praktiska förnuftet omsätts samt vilka underliggande strukturer som kan ligga i dessa.

5.3.1 Helheten

Samtliga respondenter talar om att integrationsarbetet influerar allt deras arbete med de ensamkommande barnen och att oavsett vad de gör så är integrationsarbete något som vävs in naturligt och omedvetet i vardagen, inte minst när det gäller att lära ut det svenska språket. Respondenterna beskriver deras integrationsarbete som kontinuerligt och mest genom samtal. Respondenterna menar att trots att det inte är nedskrivet konkret på pappret att det är just integrationsarbete som de håller på med så är det en mycket större del än vad som är uttalat. En av respondenterna beskriver det på följande sätt:

Vad ska man säga, det är nog större del än man ger det cred för eller vad jag ska säga. Än vad vi har det genomtänkt egentligen, för det är nog någonting som händer hela tiden. För alltså bara man sitter och pratar lite om någonting på frukosten och kommer in på någonting så pratar man ju liksom ofta om sånt. Det är ofta där frågorna hamnar. Det är faktiskt rätt stor del av vårt jobb, det kanske inte är så stort uttalat så på papper men det är ju mycket det vi pysslar med hela tiden, varje dag eller så, absolut. (Sara)

Resonemanget ovan tydliggör att en doxa måste råda då integrationsarbetet influerar allt arbete men trots detta inte finns nedskrivet i styrdokument eller regler. Doxan tydliggör vad som inom fältet verkar så självklart att det ej ifrågasätts och verkar som en naturlig ordning vilket skapar förutsättningar för ett gemensamt förhållningsätt trots avsaknad av styrdokument (Carlhed 2011; Järvinen, 2002).

5.3.2 Rambetingelser

Samtliga respondenter i studien talar om genomförandeplaner⁵ som den enda slags riktlinjen för integrationsarbetet med barnen, dessa bygger på vårdplanerna som socialsekreterarna skriver. Respondenterna menar att genomförandeplanerna är individuella och skrivs tillsammans med varje barn, dessa revideras och följs upp regelbundet. De består av olika punkter som hälsa, utbildning, att klara sig själv, identitet och utveckling, familj och relationer samt socialt samspel där det sätts mål och delmål

---

⁵ (inom socialtjänsten:) vård- och omsorgsplan som beskriver hur en beslutad insats praktiskt ska genomföras för den enskilde (Socialstyrelsen, 2010).

inom varje punkt samt anges hur barnet och alla involverade aktörer ska jobba för att nå dessa mål. Trots att integration inte är uttalat i genomförandeplanerna är det enligt respondenterna en slags riktlinje för integrationsarbetet då dessa punkter är en del av integrationen. Det visar återigen på en brist på styrdokument när det gäller integration och kan argumenteras för att en doxa således råder inom fältet. Det som skiljer sig mellan respondenternas utsagor är att socialsekreterarna skriver både vårdplanerna och genomförandeplanerna på vissa HVB och på vissa skriver boendepersonalen genomförandeplanerna tillsammans med god man. Det varierar även i respondenternas utsagor hur stor vikt som läggs på genomförandeplanerna samt hur ofta de revideras. Respondenterna som arbetar efter genomförandeplanerna lägger stor vikt vid att dessa ska vara individuellt utformade eftersom barnen har individuella svårigheter och behov, och menar att mål och delmål måste anpassas därefter. Vidare menar respondenterna att det därför är viktigt att barnet självt är med och utformar genomförandeplanen. Detta kan tas i relation till tidigare forskning som understryker vikten av att synliggöra varje individs individuella behov och individens specifika situation i integrationsprocessen, vilket även respondenterna ser som viktigt (jfr Rakar & Ericsson, 2007; Herz & Lalander, 2017). Dessutom visar forskning som inkluderat ensamkommande barns egna erfarenheter om integrationsprocessen att barnen känner större tillhörighet när de får vara delaktiga i beslut som rör dem, vilket respondenterna menar att de lägger stor vikt vid när det gäller utformandet av genomförandeplanen (jfr Lundberg & Dahlquist, 2012).

Majoriteten av respondenterna talar om materialet ”Hitta rätt” som ett verktyg för integrationsarbetet som de använder under tiden barnen bor på HVB. Materialet är en pärm som består av sex olika områden; hälsa, utbildning, identitet och utveckling, familj och relationer, socialt samspel samt att klara sig själv, alltså samma punkter som i genomförandeplanerna. Materialet ska enligt respondenterna underlätta introduceringen av det svenska samhället för barnen då det innehåller samhällsinformation om till exempel var man ska vända sig i olika situationer och hur det svenska samhället fungerar inom olika områden. En av respondenterna beskriver arbetet med materialet på följande sätt:

Då sitter vi och läser tillsammans med ungdomarna. Det är enkla saker, vem ringer jag om det händer något, när ringer jag 112 till exempel. Hur går det till att boka läkarbesök, vad är god manns roll? Vad är socialsekreterarens roll? Vad är försäkringskassa? Vad gör skatteverket? Hur väljer jag vårdcentral? Skolan och utbildning, hur ser det ut? Hur

ser utbildningsresan ut? Hur väljer jag? Hur grenas den ut? Vilka personer ska jag vända mig till? Så dem får dessa tankebanor. (Peter)

Respondenterna som använder sig av "Hitta rätt" beskriver att materialet underlättar arbetet med integrationsarbetet men respondenternas beskrivningar av hur mycket de använder sig av "Hitta rätt" varierar. Vissa respondenter beskriver arbetet med detta material som en stor del av integrationsarbetet medan vissa av respondenterna tycker att materialet är krångligt och skulle behöva förenklas för att barnen lättare ska kunna ta informationen till sig, därför använder de sig inte av materialet på ett strukturerat sätt utan plockar vissa delar från det ibland. Även detta kan förstås som att respondenterna individanpassar arbetet, dock inom fördefinierade ramar, då de plockar vissa delar från det, vilket som tidigare nämnts är viktigt enligt tidigare forskning om integration och ensamkommande barns egna erfarenheter (jfr Lundberg & Dahlqvist, 2012; Herz & Lalander, 2017; Rakar & Ericsson, 2007).

Dem respondenter som inte talar om materialet "Hitta rätt" talar istället om ett slags introduktionssamtal som verktyg för integrationsarbetet när ett barn kommer till boendet, där man går igenom regler och mer generell information om Sverige samt hur saker fungerar i Sverige. Dessa respondenter lyfter fram en viss kritik mot att hålla introduktionssamtalet direkt när barnet kommer till boendet då det anses vara svårt att ta in all information i början och att många barn inte är mottagliga för informationen då, istället hade de önskat att samtalet senareläggs eller upprepas. En av respondenterna ser det på detta sätt:

Allting ska in i huvudet på dem så fort de kommer hit för att vi ska kunna ha vår rygg fri och säga att jo men det har vi informerat om och det har vi informerat om. Om någon utifrån frågar, socialtjänsten, ah. (Anja)

Det kan tolkas utifrån det som framkommer ovan att arbetet med att introducera det svenska systemet inte individanpassas enligt de respondenter som arbetar med introduktionssamtal trots att de hade önskat det. Detta kan anses problematiskt då tidigare forskning påvisar vikten av att se varje individs specifika behov och situation i integrationsprocessen (jfr Rakar & Ericsson, 2007; Hertz & Lalander, 2017). Citatet ovan visar även på att det finns en obalans mellan två fält "boendepersonal på HVB" samt "socialtjänsten", där de har olika trosföreställningar om den naturliga ordningen, doxan,

inom respektive fält (jfr Carlhed, 2011). Det kan vi uppdaga genom tron på när och på vilket sätt det är bäst att informera om hur Sverige fungerar. Citatet visar även på en hierarkisk maktaspekt då fältet "boendepersonal på HVB" underordnar sig den doxa som råder på fältet "socialtjänsten" och därmed innehar en annan status vilket är ett kännetecken för fält (jfr Lindgren, 2015).

5.3.3 Ett steg i taget

Samtliga respondenter i studien påtalar att integrationsarbetet skiljer sig med varje barn men de talar ändå om vikten av att arbeta med grunden först, vilket de menar är trygghet och gott mående. Exempel på detta visas genom citaten nedan:

De som har väldigt svårt för att lära sig svenska, tenderar i många fall vara de som har en PTSD, alltså det går inte in. Och det märker vi ju verkligen här att vissa ungdomar här, det går bakåt, de lär sig mindre och mindre nu hur det nu kan vara möjligt. Och då är det ju någonting annat vi måste arbeta på, då är det ju inte att vi måste trycka mer och mer på att du ska till skolan, utan då är det ju någonting annat som mentalt känslomässigt sitter i den här personen. (Anja)

Det är ju trauma, det är ju egentligen man kan göra något åt än att arbeta med trauma. Det är ofta trauma som ligger bakom det vilket gör att man har svårt att ta till sig information. Den personen har också svårt att kolla i det här "Hitta rätt". Det blir överkurs. Han måste få hjälp med sina egna känslor och sin egen värld. Dem har det riktigt svårt dem grabbarna.[...] De grundläggande behoven först sen är det när man kan tillgodose dessa grundläggande behoven då känner sig en människa tryggare, då kan man bygga vidare på det. (Peter)

Flera respondenter jämför integrationsarbetet med en stege eller process där man får ta en sak i taget och att barnen måste känna sig trygga först innan det receptororienterade lärandet kan komma, som till exempel hur det fungerar med olika myndigheter i Sverige. Samtliga respondenter påtalar att det är viktigt att börja med att tillgodose de grundläggande behoven och sedan bygga vidare på det då många barn är traumatiserade, vilket gör det svårt för dem att ta in ny information. Flera respondenter menar att det är svårt för barnen att ta till sig all information om de inte hjälper dem med deras känslor först och får dem att känna sig trygga. Trygghet, stabilitet och god hälsa, faktorer som alla respondenter belyste, är faktorer som även lyfts fram som en viktig del av integrationen utifrån tidigare

forskning (Strang & Ager, 2008). Utifrån forskning om integration och professionellas syn på ensamkommande barns integration framhävs det som vanligt att se det receptororienterade lärandet som högsta prioritet för att integreras och att professionellas viktigaste uppgift enligt dem själva är att lära ut information om Sverige (Gustafsson, 2015; Söderqvist, Bülow och Sjöblom, 2015), dock riskerar man med detta synsätt att bortse från individens enskilda behov (Rakar & Ericsson, 2017). Respondenternas utsagor visar att de inte ser det receptororienterade lärandet som det viktigaste utan att det är något som får komma med tiden samt visar en medvetenhet kring att barnen har varit med om traumatiska upplevelser och att de därför måste tillgodose deras grundläggande behov först. Det kan utläsas baserat på respondenternas utsagor att den doxa gällande integrationsarbetet inom fältet "boendepersonal på HVB" innebär individuellt utformat arbete men att ändå börja med att tillgodose barnets grundbehov. Respondenternas utsagor går dock inte ihop med tidigare forskning inom fältet där det receptororienterade lärandet ses som högsta prioritet, vilket motsäger att det är en doxa, dock är den tidigare forskningen som belysts från år 2015, då det som tidigare nämnts enligt respondenterna anställdes väldigt många som med tiden har sållats ut. Detta skulle kunna vara en anledning till att det finns en skillnad mellan tidigare rapporterat förhållningssätt och de utsagor vi erhållit, då fältet växte väldigt snabbt under flyktingkrisen 2015.

Majoriteten av respondenterna säger att de arbetar mycket med samtal och främst motiverande med de ensamkommande barnen för att göra det lättare för dem att ta till sig allt det nya. De håller motivationssamtal om till exempel varför skolan är viktig och varför det är viktigt att de lär sig orientera sig i samhället så att de så småningom kan flytta till egen lägenhet. Ett flertal respondenter framhäver dock vikten av att samtalen inte blir för formella eller mötesliknande utan att istället försöka göra det så naturligt som möjligt för att få till en hemmiljö på boendet, till exempel genom att försöka få in samhällsinformation på andra sätt - när man är ute och springer med barnen, kollar på film eller spelar spel. Om vi utgår från Bourdieus begrepp symbolisk kapital så kan vi tolka det som att boendepersonalen i detta fall försöker avlägsna makten de besitter i och med att de befinner sig ett sammanhang där de själva innehar större symboliskt kapital. Det kan tänkas att professionella innehar större symboliskt kapital i och med större ekonomiska resurser; ekonomiskt kapital, större sociala nätverk; socialt kapital, samt större kulturell och språklig förståelse; kulturellt kapital. I och med att de för samtalen när de exempelvis är ute och springer eller helt enkelt i mer informella former, är det möjligt att

det symboliska kapitalet inte får lika stor betydelse. Detta utifrån att det sociala sammanhang de då befinner sig i inte utgör lika tydliga roller, och inte skiljer professionell och ensamkommande barn åt på samma sätt vilket gör att kapitalen på så sätt förlorar sitt symboliska värde i viss utsträckning vilket skapar utrymme för en mer jämlik fördelning i relation till deras symboliska kapital.

Samtliga respondenter lyfter också fram vikten av att bara finnas där, samtala med barnen och inte lägga någon större värdering i allt som sägs utan försöka få barnen att tänka själva. En respondent ger ett exempel på hur boendepersonalen hanterar det när svenska värderingar skiljer sig från de värderingar ett barn har lärt sig av till exempel sin pappa:

Men oftast frågar man ”vad tror du? Din pappa har säkert rätt, han har rätt, men säkert har din pappa lärt dig och har rätt i det sammanhanget. I det sammanhang din pappa bor och du bodde, det är helt rätt, jag lägger ingen värdering i det, men du är i ett annat sammanhang nu. Vad kan du plocka ifrån din pappas lära som passar här? Det får du själv komma på, det ligger hos dig. Jag lägger inte min värdering utan man kan ha en mer diskussion eller dialog. Diskussion kan leda till rätt och fel, men en dialog är mer fritt. Man kan bara lägga lite tankar, ja just det det så kan man måste också tänka. (Peter)

Respondenten visar på att han har en förståelse att kapital, i detta fall kulturell kapital i relation till förståelse i form av värderingar, tillskrivs olika värde beroende på vilket sammanhang hen befinner sig i eller vem som studerar individen i fråga. Det symboliska kapitalet det ensamkommande barnet i fråga besitter anses antagligen av mer värde i det sammanhang hen tidigare befann sig i, vilket inte betyder, enligt respondenten, att något är fel eller rätt utan helt enkelt att det symboliska kapitalet varierar beroende på sammanhang (jfr Bourdieu 1999).

5.3.4 Fritidsaktiviteter

Något som samtliga respondenter menar är en del av integrationsarbetet och något som underlättar integrationen är att arrangera fritidsaktiviteter eller motivera barnen till att komma iväg på olika fritidsaktiviteter. Respondenterna berättar att de försöker anordna någon typ av aktivitet för alla på boendet varje helg. När boendepersonalen själva anordnar aktiviteter talar respondenterna om att de försöker blanda så att det blir både roligt och nyttigt för barnen på boendet, så att det är något de kan ta med sig i framtiden

och lära sig något av också. En respondent nämner även att de försöker anordna aktiviteter som inte kostar för mycket så att barnen själva kan göra detta när de hanterar sin ekonomi själva.

Samtliga respondenter lyfter också fram vikten av att komma iväg på fritidsaktiviteter i samhället som inte anordnas av boendet, som en del av integrationen, då de menade att det underlättar att se hur det fungerar i samhället när inte alla pojkar på boendet är iväg på en aktivitet tillsammans. Respondenterna talar då både om sportaktiviteter och att till exempel gå på bio eller ta en fika på stan. Flera respondenter pekar särskilt på föreningslivet som ett bra sätt att integreras i samhället, där ungdomar kan mötas och samspela. Flera respondenter lyfter fram att de jobbar just med att få barnen att komma ut och träffa andra jämnåriga barn än de som de bor tillsammans med på boendet, som en del av integrationsarbetet. Detta menar en respondent att de gör genom att till exempel följa med första gångerna någon ska testa något nytt för att stötta barnet i nya sociala sammanhang, men målet är ändå att barnet ska klara det själv.

Även tidigare forskning om boendepersonalens syn på integration visar att det är vanligt att koppla deltagande i aktiviteter utanför boendet till lyckad integration (Söderqvist, Bülow och Sjöblom, 2015). Detta kan jämföras med tidigare forskning om integration där det framkommer att socialt sammanhang, som föreningslivet kan förstås som en del av, är en viktig del av integrationen då det skapar en känsla av sammanhang (jfr Strang & Ager, 2008). Enligt ensamkommande barns egna erfarenheter av deras första tid i Sverige var det svårt att lära känna jämnåriga barn utanför HVB vilket hindrade deras känsla av tillhörighet och att det blev lättare när de lärde känna svenska jämnåriga barn då de upplevde att uppdelningen “vi” och “dem” försvann (Wernesjö, 2014). Fritidsaktiviteter som inte är anordnade av boendet ses som ovan nämnt som ett sätt att träffa andra jämnåriga och då som en del av integrationen. Det arbetssätt som syftar till att få iväg barnen på fritidsaktiviteter som respondenterna lyfter fram som en viktig del av integrationsarbetet, hänger ihop med respondenternas förståelse av integration som tidigare nämnts, alltså doxan gällande kommunikation och relationsskapande inom fältet.

5.3.5 Personlighetens betydelse för arbetet

Majoriteten av respondenterna menar att det är av vikt av att ha personal med olika styrkor, erfarenheter och personligheter då det inte finns så mycket riktlinjer för arbetet

och eftersom att barnen är unika och knyter an till olika personer. En respondent visar på signifikansen av personligheten i citatet nedan:

Du måste finna vissa ramar vad som är okej, vad som inte är okej. Inom de ramarna måste var och en vara sig själv, det går inte att spela en roll på ett jobb där man är så mycket. Det blir väldigt omöjligt, så då passar den inte den utformningen som är här, då behöver man nog inte jobba här. Man kan liksom inte lura alla så länge. Det blir väldigt tydligt när någon inte är ärlig eller vad man ska säga. Eller när man inte är sig själv, snarare. För det måste man få utrymme till att vara, det är det som är styrkorna hos personalen. Man kan ta olika delar av sig själv. (Sara)

Även detta kan kopplas till att boendepersonalen förstår arbetet med barnen som individuellt då de menar att varje barn knyter an till olika boendepersonal, vilket som tidigare nämnts också lyfts fram som viktigt i forskning om integration, där betydelsen av att synliggöra varje nyanländs individuella behov och specifika situation i integrationsprocessen understryks (jfr Rakar & Ericsson, 2007; Herz & Lalander, 2017). Det respondenterna talar om som olika personligheter, erfarenheter och styrkor kan även kopplas till det Bourdieu benämner habitus, alltså de olika sätt som individen, i detta fall olika boendepersonal, uppfattar världen som hen anammat från sin livserfarenhet, som kommer till uttryck genom att tänka och agera på olika sätt (Bourdieu, 1999). Varje boendepersonals habitus bestäms av hens olika kapitalarter som tillskrivs ett sammantaget värde av de andra i fältet och förvandlas till symboliskt kapital. Trots att man ingår i samma fält med samma doxa är ingens habitus den andre lik, och detta ser respondenterna som något positivt som man ska ta tillvara på. Respondenterna menar att barnen knyter an till olika personer, alltså individer med olika habitus. Barnen besitter såväl som boendepersonal olika habitus med olika kapitalarter (jfr Lindgren, 2015), det är möjligt att individer med lika kapitalarter dras mer till varandra utifrån respondenternas resonemang ovan. Nedan följer ett resonemang som visar tecken på att allas olika habitus inte alltid välkomnas in i fältet.

Flera respondenter exemplifierar signifikansen av personligheten genom att berätta om att de vid flyktingkrisen 2015 anställde i stort sett alla de kunde få tag på vilket resulterade i konflikter då alla inte var lämpade för arbetet och hade olika syn på hur det skulle utföras. Kim ger ett exempel från sin verksamhet där det 2015 anställdes många tidigare väktare som boendepersonal som enligt honom var väldigt fyrkantiga i sitt arbetssätt och

väldigt regelstyrda. Dock menar flera respondenter att de flesta av dessa har sållats ut med tiden och inte är kvar. Men två respondenter berättar att de anser att det fortfarande finns flera kollegor som bland annat har ett annat synsätt att arbeta utefter, har opassande värderingar och använder sig av sexistiska och rasistiska skämt i samtal med barnen samt att de saknar en viss kunskap som resterande personal besitter och att de på ett sätt får utbilda dessa personer vilket inte alltid fungerar.

Respondenterna förstår alltså personligheten som betydelsefull i det praktiska arbetet. Dessa resonemang kring att personal som blev inkastad i verksamheten 2015 har ett annat synsätt och saknar kunskap i vissa områden och behöver utbildas av andra inom fältet kan kopplas till att de inte förstår sig på den doxa som råder inom fältet "boendepersonal på HVB". Doxor innehåller egna dominansförhållanden vilket kan exemplifieras med att "personalen som blev inkastad 2015" hamnar i underläge i relation till resterande personal utifrån resonemanget kring att de behöver utbildas (jfr Carlhed, 2011). Det respondenterna påtalar om att de flesta av den personal som enligt dem inte var lämpade för arbetet har försvunnit från verksamheten med tiden kan kopplas till att de inte följde den förhärskande ordning, doxa, som råder inom fältet. På grund av det beviljas de inte tillträde till fältet, i detta fall gruppen väktare som kan antas ha följt en annan doxa när de arbetade inom fältet "väktare" vilken kan antas inte gick samklang med den doxa som råder på fältet "boendepersonal på HVB". Detta kan kopplas till att det inom ett fält finns "bevarare" och "förnyare" som det kan uppstå en konflikt mellan, i detta fall är "förnyarna" exempelvis de väktare som anställdes 2015 som hade en åskådning som stred mot doxan. (jfr Bourdieu 1999). Respondenternas utsagor kring att vissa människor inte är lämpade för arbetet i relation till hur dem handlar och utförde arbetet kan också liknas vid att dessa personer har ett annat habitus som definieras av olika kapitalarter (jfr Bourdieu, 1999). I respondenternas utsagor framkom att vissa kollegor har opassande värderingar. Dessa opassande värderingar kan liknas vid en brist i kulturellt kapital vilket till exempel kan definieras av att veta hur man ska föra sig rätt i varje givet sammanhang (jfr Lindgren, 2015).

Samtliga respondenter talar också om en komplexitet i relationen till de ensamkommande barnen och att det är en fin gräns mellan professionell och privat innan man går över tröskeln att få en för nära relation. Samtliga respondenter anser det svårt att balansera dessa två delar och en respondent, Anja, beskriver det som att de vill att barnen ska känna

att de finns för dem på riktigt men samtidigt finns de ju inte där hela tiden då det är ett jobb. Flera respondenter talar också om att de ensamkommande barnen är i behov av en förälder-liknande gestalt och tre av respondenterna liknar sig själva som en förälder. En respondent menar att det är som en andra familj och liknar de ensamkommande barnen med sina egna barn.

Denna komplexitet kan kopplas till det ensamkommande barn själva har uttryckt gällande att det råder en kultur på HVB där boendepersonal inte är tillåtna att utveckla en långvarig eller för nära relation med dem och att de upplever detta som ett hinder för att de ska känna tillhörighet samt att det bidrar till en känsla av ensamhet (Herz & Lalander, 2017). Ensamkommande barn lyfter enligt tidigare forskning även kontakten med boendepersonal som viktig för välmåendet (Lundberg & Dahlquist, 2012).

5.3.6 Sunt förnuft

Alla respondenter i studien menar att de inte har några detaljerade uttalade riktlinjer, metoder eller verktyg som strukturerar just hela integrationsarbetet då det som tidigare nämnts ingår i allt de gör. Istället beskriver samtliga respondenter att det till största del handlar om vad de själva kallar sunt förnuft eller någon slags fingertoppskänsla, och att integrationsarbetet anpassas individuellt efter varje barn utifrån det men att man främst får ta det lite som det kommer. Respondenterna talar vidare om att de alltså har stort utrymme att utforma integrationsarbetet som de vill. En av respondenterna berättar på följande sätt hur mycket de går efter rutiner, verktyg eller speciella metoder när det arbetar med integration:

Sen har vi en sån pärm man kan gå igenom mer men jag menar det är ju lite sunt förnuft som gäller där. [...] jag menar det är ju givetvis man löser ju mycket i vardagen. Ska jag köra och handla och så är någon hemma så frågar jag ju, ska du med ner och handla? Då helst plötsligt så har man lärt ut utan att man gör en läxa av det liksom, så blir det automatiskt sen att man kan se om de kan laga mat. Sånt där det löser sig ju lite efterhand och man kanske inte gör någon jättestruktur av det eller så. (Lena)

Integrationsarbetet utförs alltså utan klart formulerade riktlinjer och utgår istället ifrån något slags sunt förnuft. Det är möjligt att en utomstående kan bli överraskad av denna oklarhet och ifrågasätta hur boendepersonal ska kunna förhålla sig till detta då det råder

en avsaknad av riktlinjer, metoder eller verktyg. Det går att ifrågasätta om vem som helst verkligen innehar detta sunda förnuft och kan "ta det lite som det kommer". Järvinen (1998) menar att utifrån en förståelse av vad praktiskt kunskap innebär kan vi förklara hur detta sunda förnuft ej behöver verbaliseras för att existera. Den praktiska kunskapen når inte alltid det medvetna planet utan är ett resultat av varje individs sociala och kulturella historia. Den består således av fältets doxa och individens habitus och formar nyanser mellan rätt och fel. Denna praktiska kunskap normaliseras och därmed reproduceras vilket gör det möjligt för fältets doxa att fortskrida. Det respondenterna refererar till som ett sunt förnuft kan därmed förstås som praktisk kunskap. (jfr Järvinen, 1998).

5.4 Integrationens doxa och praktik

Respondenterna förstår integrationsprocessen som en individuell utveckling som ska leda till en acceptans av det svenska samhället, alltså att vara den man är fast bli lite större. Resultatet visar att boendepersonal främst kopplar integrationsbegreppet med att känna trygghet och välmående. En förståelse kring en kulturell lärprocess om det svenska samhället påvisas också i resultatet där de ensamkommande barnen både ses som mottagare och givare av kunskap. Respondenterna förstår integration som kommunikation och relationsskapande och att dessa två komponenter leder till varandra. När det gäller praxis av integration visar resultatet att respondenterna förstår integrationsarbete som influerat i allt arbete. Integrationsarbetet förstås av respondenterna som individuellt för varje barn. De menar att det är viktigt att börja arbeta med barnens grundläggande behov som anses vara trygghet och välmående då barnen varit med om traumatiska upplevelser. Samtliga respondenter menar att fritidsaktiviteter är en stor del av integrationen. De arbetar utifrån genomförandeplaner samt varierande samhällsnyttigt material. Utifrån respondenternas utsagor kan vi även utläsa en förståelse av att de innehar större symbolisk makt vilket de försöker avlägsna i samhället. Det empiriska materialet visar på en avsaknad av anvisningar för integrationsarbetet och hur det ska vara utformat. Istället handlar det om vad respondenterna benämner som sunt förnuft då de har stort utrymme att utforma arbetet som de önskar. Respondenterna i studien påvisar att personligheten hos boendepersonal påverkar utformningen av arbetet samt signifikansen av att de som arbetar på verksamheterna är medvetna om doxan. Trots avsaknaden av riktlinjer visar resultatet på en samlad bild av vad integration innebär och hur

boendepersonal arbetar för en god integration, vilket kan förklaras av en doxa inom fältet som överförs från en generation boendepersonal till en annan och om man som personal inte följer denna doxa blir det svårt att stanna kvar inom fältet. Det respondenterna beskriver som sunt förnuft visar att de själva innehar förståelse att det måste finnas någon form av dold kunskap, praktiskt förnuft, som styr deras handlingar i arbetet.

6 Slutdiskussion

Studiens resultat visar, jämfört med tidigare forskning om professionellas syn på integration och utifrån forskning om integration samt ensamkommande barns egna erfarenheter, en mer positiv bild av förståelsen av integration och integrationsarbetet. Främst i den bemärkelsen att arbetet framställs som mer individanpassat och att det handlar om mer än det receptororienterade lärandet av studiens respondenter. Även i den bemärkelsen att studiens respondenter betonar vikten av att börja med grunden först, vilket främst anses vara trygghet och välmående, och visar därmed förståelse av vad de ensamkommande barnen har varit med om. Dessutom betonar respondenterna att integration inte handlar om att bli någon annan person och ge upp allt sitt bagage, utan att bli en annan version av sig själv. Det är möjligt att det positiva resultatet beror på det bortfall av de som benämns som olämpliga för arbetet av respondenterna i studien efter flyktingkrisen 2015, då det akutrekryterades personal till fältet. Det finns även en risk att studiens urvalsprocess bidragit till resultatet, då de verksamhetsansvariga som kontaktades hade stor makt att påverka vilken boendepersonal som skulle medverka i studien. Vi är som tidigare nämnt medvetna om risken att verksamhetsansvariga utnyttjade sin maktposition medvetet eller omedvetet i valet av boendepersonal, till exempel i syfte att framställa en positiv syn på verksamheten, vilket kan ha påverkat resultatet.

Respondenterna visar alltså på en samlad förståelse kring begreppet "integration" trots avsaknad av tydliga riktlinjer. Utifrån vissa respondenters utsagor kring deras kollegors förhållningssätt samt förståelse kring integration framkommer dock att anställda inom verksamheten i vissa fall har värderingar som ej kan anses legitima i förståelse av integration. Det som dock kan ifrågasättas är om det med tanke på begreppet "integration"s komplexitet och dess många tolkningsmöjligheter, inte är av vikt att ha något som strukturerar integrationsarbetet. Utifrån dessa utsagor samt den tendens som framkommer i tidigare forskning, att främst se det receptororienterade lärandet som en del av integrationen samt integrationsbegreppets komplexitet, kan det argumenteras för behovet av tydligare riktlinjer kring integration. Dessa riktlinjer skulle således ge en mer samlad bild kring integrationsarbetet då förståelsen av begreppet formar sättet att arbeta för det. Vid tydligare riktlinjer är det även tänkbart att möjligheten ökar för att boendepersonal jobbar på ett liknande sätt och mot samma mål, till exempel vid en massrekryteringar, då det lämnas mindre utrymme för egna tolkningar och den befintliga

boendepersonalen inte behöver ta lika stort ansvar att själva förmedla den rådande doxan. Utifrån respondenternas förståelse samt tidigare forskning är det dock av vikt att utforma integrationsarbetet i ett individuellt perspektiv vilket kan användas som motargument till tydligare riktlinjer gällande integrationsarbetet då det finns en risk att vissa behov inte tillgodoses i dessa.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Respondenterna i studien visade sig alla arbeta på verksamheter där det endast bor ensamkommande pojkar. Det är möjligt att resultatet, alltså respondenternas förståelse av begreppet "integration" och deras praktiska arbete kring integration därmed är påverkat av detta. Flickor och pojkar innehar olika positioner och förväntningar i samhället vilket kan forma integrationsarbetet. På grund av att vi studerade förståelsen av begreppet "integration" hos respondenter som endast arbetar med ensamkommande pojkar kan det vara intressant att i framtida forskning undersöka hur boendepersonal förstår begreppet "integration" och utformar integrationsarbetet i relation till genus.

Vissa respondenter i studien framhäver rådande asylprocess som ett hinder för att arbeta mot en god integration då den anses för lång och att livet för många barn stannar upp under asylprocessen. Respondenterna menar vidare att många barn under denna tid stänger in sig själva och tappar livsgnistan. Respondenterna beskrev det som svårt att motivera barnen att fortsätta kämpa och att till exempel ta sig till skolan eller åka iväg på fritidsaktiviteter när många är medvetna om att de troligtvis inte kommer få stanna i Sverige. Flera respondenter beskrev det också som en utmaning när både de barn som har fått avslag och uppehållstillstånd bor tillsammans. För vidare forskning konstaterar vi därför att det finns ett behov av att få en förståelse för hur boendepersonal förstår denna problematik samt hur man möjligen kan utforma arbetet och asylprocessen annorlunda för att skapa en godare integration och framförallt välmående hos barnen.

I relation till studiens pressade tid har vi inte heller haft möjlighet att inkludera fler respondenter i studien, ett förslag till vidare forskning är därför att göra en mer omfattande studie där man inkluderar fler boendepersonal för att utöka möjligheten att få en mer vidsträckt bild av verksamheten. Förslagsvis genom fokusgruppsintervjuer på olika hem för vård eller boende för ensamkommande barn.

7 Källförteckning

Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework *Journal of Refugee Studies*, Volume 21, Issue 2, ss 166–191.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB. ss. 17-34.

Bourdieu, Pierre. (1982). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1996). *The rules of art*. Polity Press: Cambridge.

Bourdieu, P., Gimdal, G., & Jordebrandt, S. (1999). *Praktiskt förnuft : Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, A., & Nilsson, B. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Carlhed, C. (2011). Fält, habitus och kapital som kompletterande redskap i professionsforskning. *Socialvetenskaplig tidskrift nr 4*, ss 283-300.

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB, ss. 34-54.

Fälldin, K. & Strand, G. (2010). *Ensamkommande barn och ungdomar, en praktisk handbok om flyktingbarn*. Natur och Kultur: Stockholm.

Gustafsson, K. (2015). The reception of separated minors in Sweden: To receive with grace and knowledge. I Elli Heikkilä, Auvo Kostianen, Johanna Leinonen, Ismo Söderling (red.), *Participation, Integration, and Recognition: Changing Pathways to Immigrant Incorporation*. Turku: Institute of Migration. ss. 111-124.

Herz, M., & Lalander, P. (2017). Being alone or becoming lonely? The complexity of portraying ‘unaccompanied children’ as being alone in Sweden. *Journal of Youth Studies*, Volume:20, Issue: 8, ss 1062-1076.

Inspektionen för vård och omsorg. (2015). *HVB och stödboende för ensamkommande barn*. <https://www.ivo.se/ensamkommande-barn/> [2017-11-08]

Inspektionen för vård och omsorg. (2017). *Statistik ensamkommande barn*. <https://www.ivo.se/globalassets/dokument/om-ivo/statistik/2017/ekb-statistik-hela-2016.pdf> [2017-09-13]

Järvinen, M. (1998). Om Bourdieus reflexiva sociologi. *Sociologisk forskning*, Volume 35, Issue 2, ss. 5-20.

Järvinen, M. (2002). Mötet mellan klient och system - om forskning i socialt arbete. *Dansk sociologi*, Volume 13, Issue 2, ss.74-84.

Kamali, M. (2006). *Den segregering integrationen : Om social sammanhållning och dess hinder : Rapport* (Statens offentliga utredningar, 2006:73). Stockholm: Fritze.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, S. (2015). *Sociologi 2.0: samhällsteori och samtidskultur*. Gleerups: Malmö.

Lipsky, Michael (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. 30th anniversary expanded ed. New York: Russell Sage Foundation

Lundberg, A. & Dahlquist, L. (2012). Unaccompanied Children Seeking Asylum in Sweden: Living Conditions from a Child-Centred Perspective. *Refugee Survey Quarterly*, Volume 31, Issue 2, ss 54–75.

Migrationsverket. (2017). *Om ensamkommande barn och ungdomar, Statistik*. <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Statistik.html> [2017-09-13]

Miller, J. & Glassner, B. (2016) The 'inside' and the 'outside': Finding realities in the interviews. I Silver, D. (red). *Qualitative Research*. Los Angeles: Sage.

O'Neill, J. (2001) Integration of Refugees in Ireland: Experience with Programme Refugees. 1994–2000. In *No Welcome Here? Asylum Seekers and Refugees in Ireland and Britain. Democratic Dialogue Report 14*, Democratic Dialogue: Belfast.

Rakar, F, & Ericsson, U. (2017). Med minnen av en framtid - Integration och etablering som meningsskapande processer. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, Volume: 23, Issue:1, ss 8-24.

Regeringen. (2016). *Mål för nyanländas etablering*.

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/nyanlandas-etablering/mal-for-nyanlandas-etablering/> [2017-09-13]

Regeringen. (2016). *Stora utmaningar som kräver samverkan*.

<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/03/stora-utmaningar-som-kraver-samverkan/>

Robinson, V. (1998) Defining and Measuring Successful Refugee Integration, *Proceedings of ECRE International Conference on Integration of Refugees in Europe, Antwerp, November 1998*. Brussels: ECRE.

Silverman, D. (2016). Introducing qualitative research. I Silverman, D. (red). *Qualitative research*. Los Angeles: Sage. ss. 3-14.

SKL. (2017) God man för ensamkommande barn. *Sveriges kommuner och landsting*.
<https://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/overformyndaregodman/godmanensamkommandebar.n.3609.html> [2017-12-14]

Socialstyrelsen. (2010). Termbanken, Socialstyrelsen.

<http://termbank.socialstyrelsen.se/showterm.php?fTid=719> [2017-12-13]

Socialstyrelsen. (2012). *Barn och unga i familjehem och HVB- Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter*. Edita Västra Aros AB: Västerås.

Socialstyrelsen. (2013). *Ensamkommande barn och ungas behov, en kartläggning*.
<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19276/2013-11-37.pdf>
[2017-09-13]

Socialstyrelsen. (2016). *Ensamkommande barn och unga. Handbok om socialtjänstens ansvar och uppgifter*.
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20400/2016-11-8.pdf>
[2017-09-13]

Söderqvist, &., Bülow, P., & Sjöblom, Y. (2015). "In Sweden work is more important than the culture, actually!". *Transnational Social Review*, ss. 1-17.

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: Introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups utbildning.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011.

Wernesjö, U. (2014). Conditional Belonging - Listening to Unaccompanied Young Refugees' Voices. *Digital Comprehensive Summaries of Uppsala Dissertations from the Faculty of Social Sciences* 93. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Vi är två socionomstudenter vid namn Moa Karlstrand och Besma Abedali. Vi går nu sjätte terminen på utbildningen vid Linnéuniversitetet i Växjö vilket innebär att vi precis har påbörjat vårt examensarbete. Syftet med vår studie är att få en förståelse för hur integrationsarbetet i Sverige ser ut på HVB för ensamkommande barn utifrån boendepersonalens erfarenheter. Vi anser att det är ett viktigt område att lyfta fram för att få fördjupad förståelse kring relationen mellan boendepersonal på HVB, ensamkommande barn och integration. Detta kan i sin tur utveckla både yrkesutövningen och gynna de ensamkommande barnen. Ambitionen med studien är alltså att bidra med mer kunskap till socialt arbete inom områden som berör integration och ensamkommande barn.

Därför tillfrågar vi nu er om medverkan i denna studie då vi anser att ni med er yrkesroll har kunskap som är betydelsefull för vår studie. Vår ambition är att ha individuella intervjuer med två boendepersonal inom området från er kommun. Vår tanke är att intervjun ska ske på er arbetsplats och den förväntas ta cirka en timme.

Ert deltagande i studien är helt frivilligt och ni kan när som helst under studiens gång avbryta ert deltagande utan någon motivering. Intervjuerna kommer att aidentifieras och ni kommer vara helt anonyma i studien. Intervjuerna kommer att spelas in för att kunna återge exakt det som har sagts, dessa inspelningar kommer att behandlas konfidentiellt och förvaras oåtkomligt för andra samt att förstöras när studien är genomförd.

Har ni några frågor så är du varmt välkommen att kontakta oss på: ba222fs@lnu.student.se, mk223eu@lnu.student.se eller telefonnummer: 073-XXXXXXX samt 076-XXXXXXX. Det går även utmärkt att vända er till vår handledare i uppsatsen: XXXXX@lnu.se eller telefon: 0480-XXXXXX.

Stort tack på förhand, vänliga hälsningar,
Moa Karlstrand och Besma Abedali

8.2 Bilaga 2

Intervjuguide

Inledning

- Sammanfattande presentation av studien
- Presentation av semistrukturerad intervju

Bakgrund

- Hur länge har du arbetat inom området?
- Hur länge har du arbetat på just denna arbetsplats?
- Varför valde du att börja arbeta inom detta område?
- Hur många barn bor här? Ålder? Kön?
- Hur många är ni i personalgruppen?
- Vad har du för erfarenheter kring att arbeta med ensamkommande barn?

Arbetsätt

- Hur ser en typisk arbetsdag ut? Rutiner morgon, middag, kväll, ansvarsområden?
- Använder ni några speciella metoder/verktyg för ert arbete?
- Arbetar ni utifrån några speciella styrdokument?
- Kan du beskriva en fördel och en nackdel med ditt arbete?

- Vad tror du att det betyder att det är just du som arbetar här?

- Vad anser du är viktigt att barnen ska nå/uppfylla under vistelsen hos er?

Vad innebär integration för dig?

- När du hör ordet integration, vad tänker du på då?
- När är man integrerad?
- Hur anser du att barnens bakgrund påverkar möjligheten för integration?
- Har ni några formulerade mål för integration i ert arbete med barnen?
- Vilka komponenter tycker du är viktiga för en lyckad integration?
- Vem anser du har störst ansvar gällande barnens integration?
- Tror du att integration betyder samma sak för alla som jobbar här?

Hur arbetar ni rent praktiskt med integration?

- Vilka särskilda insatser finns det för att underlätta de ensamkommande barnens integration?
- Har ni några generella riktlinjer i arbetet med integration som gäller för alla barn?
- Hur stor del av ert arbete är just integrationsarbete?
- Följer ni på något sätt upp integrationsprocessen för barnen?
- Samarbete med andra berörda aktörer? Vilka aktörer är viktiga?
- Vad är den största utmaningen i integrationsarbetet? När är det komplicerat?
- Vad underlättar integrationsarbetet? När är det enkelt?
- Vad anser du att du har för roll i relation till barnen? Vilken roll anser du att personalen bör ha?
- Har du någon gång känt dig otillräcklig för barnen? På vilket sätt?

Hur tycker intervjupersonen att barnens integration i det svenska samhället lyckas?

- Anser du att du kan arbeta med integration på det sätt du önskar?
Överensstämmer arbetet med den uppfattningen du har om vad lyckad integration är?
- Finns det något som kan förbättras i integrationsarbetet med ensamkommande barn?
- Om du skulle omforma integrationsarbetet till det sätt du önskar med denna målgrupp - vad skulle du vilja göra då?

Avslut

- Har vi missat något?
- Har du något att tillägga?
- Är det ok att vi återkommer om vi behöver komplettera några uppgifter?

8.3 Bilaga 3

Presentation av respondenterna

Max är en man i 30-årsåldern som arbetar i en liten kommun på en kommunal verksamhet. Har arbetat på verksamheten i 1,5 år. Har tidigare ett års folkhögskola utbildning kring socioekonomiska förhållanden samt mänskliga rättigheter och hantering av konflikter. Han har erfarenhet av att arbeta politiskt utomlands samt av att bo utomlands. Arbetar som nattpersonal på två olika boenden med cirka femton ungdomar vardera och femton boendepersonal vardera. Arbetar i samma verksamheter som Johan.

Johan är en man i 30-årsålder som har arbetat i verksamheten i fem år, ingen tidigare erfarenhet av ensamkommande. Har tvåårig folkhögskoleutbildning inom psykosocialt arbete.

Kim är en man i 40-årsåldern som har arbetat i verksamheten i cirka två år och har i ytterligare fyra år arbetat på HVB-hem. Har erfarenhet av att arbeta med ungdomar som har autism. Han är utbildad socionom. Han arbetar på ett boende för ensamkommande i en mellanstor kommun där det bor cirka 15 tonårsskollar och ungefär lika många boendepersonal arbetar. Arbetar i samma verksamhet som Peter.

Peter är en man 30-årsåldern. Har arbetat med ensamkommande i 6 år, just detta boende nästan ett år. Har två årig folkhögskoleutbildning inom psykosocialt arbete.

Lena är en kvinna i 50-årsåldern som har arbetet i verksamheten under två år, tidigare arbetat sju år på ett annat boende för ensamkommande. Har gått estetisk utbildning. Arbetar på ett privat boende för ensamkommande i en mellanstor kommun där det bor cirka 10 tonårspojkar och där ungefär lika många boendepersonal arbetar. Arbetar i samma verksamhet som Sara.

Sara är en kvinna i 30-årsåldern som har arbetat i verksamheten i tre år, har ingen tidigare erfarenhet av att jobba med ensamkommande barn. Hon är utbildad till lärare.

Anja är en kvinna i 30-årsåldern som arbetar i kommunal verksamhet i en liten kommun. Har arbetat i samma verksamhet under nio år. Hon började arbeta på verksamheten i form av anställning i köket vilket senare ledde till anställning i form av boendepersonal. Genomgått utbildning genom jobbet, "kompetens genom utveckling", vilket innefattar trauma- och krishantering samt interkulturellt förhållningssätt. Annan utbildning består av gymnasial utbildning inom hotell och restaurang.